

Matti Lind

Trumpettituntien monipuolistaminen

Teknologiaa, fyysisiä harjoitteita ja vaihtelevia opetustapoja soittotunneille

---

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi

Musiikki

Opinnäytetyö

19.5.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Matti Lind Trumpettituntien monipuolistaminen Teknologiaa, fyysisiä harjoitteita ja vaihtelevia opetustapoja soittotunneille 34 sivua + 1 liite 19.5.2017
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikki
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi
Ohjaaja(t)	MuT Annu Tuovila
<p>Opinnäytetyö käsittelee musiikin perusopetuksen trumpettituntien sisältöjä. Miten trumpettitunteja voi monipuolistaa siten, että entistä useampi oppilas kokisi trumpetinsoiton opiskelun mielenkiintoiseksi?</p> <p>Opinnäytetyössä observoin ja haastattelin kuutta pääkaupunkiseudun trumpetinsoitonopettajaa. Observoin yhteensä kahdeksaa eri soittotuntia. Haastattelemalla samoja opettajia tarkennettiin observoinneista kirjattuja havaintoja opettajien opetustavoista ja mielipiteistä musiikinopetusta kohtaan.</p> <p>Opinnäytetyö osoitti, että teknologian käyttömahdollisuuksilla, fyysisten harjoitteiden käyttämisellä ja erilaisten opetustapojen vaihtelemisellä voidaan monipuolistaa opetusta ja motivoita oppilasta huomioiden yksilöllisyyttä. Opetuksen monipuolistamisella saadaan oppilaat innostumaan soittamisesta ja harjoittelemisesta. Mahdollisesti myös opettajat innostuvat opettamaan uudella tavalla musiikkia.</p> <p>Valitsemalla yhdessä oppilaan kanssa vaihtelevia ja häntä kiinnostavia opetustapoja saavutetaan parempia oppimistuloksia sekä innostuneempia ja fyysisesti terveempiä soitonopiskelijoita.</p>	
Avainsanat	soitonopetus, teknologia, musiikkioppilaitokset, trumpetti, opetussuunnitelmien perusteet, fyysiset harjoitteet, ergonomia, kuulonsuojelu

Author(s) Title Number of Pages Date	Matti Lind Diversifying Trumpetlessons. 34 pages + 1 appendice 19 May 2017
Degree	Bachelor of Music Pedagogy
Degree Programme	Music
Specialisation option	Trumpet pedagogy
Instructor(s)	Annu Tuovila DMus
<p>The thesis deals with the contents of trumpet teaching in basic music education. How can the trumpet lessons be diversified so that more and more students would feel that learning to play the trumpet is interesting?</p> <p>In my thesis, I observed and interviewed six trumpet teachers from the Helsinki Metropolitan Area. I observed a total of eight different lessons. By interviewing the same teachers, I refined the observations of teachers teaching methods and opinions on music education.</p> <p>The thesis shows that the use of technology, the use of physical exercises, and the variation of different teaching methods can diversify teaching and motivate the student, taking into account the individuality of the students. By diversifying teaching, students become excited about playing and practicing. Possibly, the teachers are also excited about teaching music in innovative ways.</p> <p>Physical exercises, ergonomics and hearing protection are also an important part of my thesis. I present the core curriculums for basic education of Arts, which are being reformed this year (2017) in Finland. Curriculum drafts strongly suggests that teachers should apply technology, physical exercises, information of hearing protection and various teaching methods in their teaching.</p> <p>By choosing different and interesting ways of teaching with the student, we can achieve better learning outcomes and more enthusiastic and physically more powerful music students.</p>	
Keywords	music, education, physical exercises, technology, ergonomics, hearing protection, trumpet, music schools, core curriculum for basic education of arts,

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lähtökohtia	2
3	Observointi ja haastattelut	5
3.1	Observointi	5
3.1.1	Miksi observoida?	5
3.1.2	Observointiprosessi, suunnittelu ja toteutus	6
3.1.3	Observointitunnit	7
3.2	Haastattelut	7
4	Soitonopetusta monipuolistavat opetustavat	8
4.1	Opetuksessa käytettävä tietotekniikka ja laitteet	8
4.1.1	Teknologian käyttö oppitunneilla	9
4.1.2	Teknologia, soitonopetus ja haasteet	10
4.2	Fyysiset harjoitteet ja oppilaan fyysinen kunto	15
4.2.1	Fyysiset harjoitteet soittotunneilla	15
4.2.2	Motoriikka ja ergonomia	16
4.3	Opetustavat ja apuvälineet	17
4.3.1	Opetustavat ilman soitinta	18
4.3.2	Apuvälineet	19
4.4	Oppilaan kehittyminen musiikkiopistoaikana	20
4.4.1	Oppilaan suhde itseensä ja musiikinkuunteluun	21
4.4.2	Palautteen anto ja vastaanottaminen	23
5	Oppituntimallit	23
5.1	Perinteikäs malli	23
5.2	Pohdinta perinteikkäästä mallista	24
5.3	Miten oppitunteja voisi kehittää?	24
5.4	Luokkatilat	26
6	Johtopäätöksiä	28
7	Pohdinta	30
	Lähteet	34

Liitteet

Liite 1. Observointilomake

1 Johdanto

Olen opettanut trumpetinsoittoa nyt neljä vuotta ja pedagogiikkaani kuuluu olennaisesti se, että oppilas innostuu soittamisesta. Soittotunneista voi tulla oppilaan arkiviikkojen kohokohtia, jos opettaja onnistuu luomaan oppitunneilla hetkiä, joiden avulla oppilas motivoituu harjoittelemaan säännöllisemmin kotonaan. Mielestäni opettajien tulee jatkuvasti miettiä: miten voimme kehittää omaa pedagogiikkaamme, jotta oppilaamme saavat meistä eniten oppia irti. Koen, että me opettajat emme ole koskaan valmiita opettajia. Myös meidän on kehityttävä ja keksittävä uusia opetustapoja, jotka auttavat oppilaittamme oppimaan nopeammin, tehokkaammin ja niin, että he säilyttävät opiskelumotiivaationsa.

Nuorena, kohta valmistuvana musiikkipedagogina, voin sanoa ymmärtäväni nuoria oppilaita varsin hyvin. Klassisen musiikin opetus saattaa joistakin lapsista tuntua välillä pitkästyttävältä, kun taas toiset pitävät sitä mielenkiintoisena ja jännittävänä. Miten me opettajina pystymme tekemään klassisen musiikin opiskelusta kiinnostavaa ja innostavaa? Miten me motivoimme oppilaittamme harjoittelemaan teknisesti vaikeita harjoitteita ja kappaleita - sellaisia mitä he eivät välttämättä kuuntele vapaa-ajallaan? Miten me saisimme heidän harjoittelustaan säännöllistä ja kehittävää?

Opinnäytetyössäni käyn läpi opetustapoja, joilla klassisen musiikin perusopetusta voitaisiin elävöittää ja tuoda nykypäivään. Kerron ensin miksi halusin tehdä opinnäytetyöni tästä aiheesta. Tämän jälkeen esittelen tekemäni observointiprosessin havainnot: millaisia opetustapoja trumpetinsoiton opettajat käyttävät ja millaisia ajatuksia heillä on niistä. Luvuissa 4-5 tarkastelen, miten oppituntimalleja voisi muuttaa, jotta oppilaiden mielenkiinto harrastusta kohtaan säilyisi ja miten voisimme hyödyntää ja ottaa käyttöön oppilasta innostavia opetustapoja ja apuvälineitä? Lopuksi esitän kehitysideoita, joiden avulla uusia opetustapoja voitaisiin tuoda pedagogien ja musiikkioppilaitosten tietoisuuteen.

2 Lähtökohtia

Aluksi olin suunnitellut tekeväni opinnäytetyöni soittajan ansatsista. Vuonna 2009 jouduin kolmeksi viikoksi sairaalaan. Minulla oli vaikeuksia syödä, koska sairaus oli aiheuttanut vesikellonkaltaisia rakkuloita suuhuni ja ruokatorveeni. Oireet levisivät huuliini ja huuleni rohtuivat pahasti. Huuleni kuoriutuivat pois ja päästyäni sairaalasta huomasin, että trumpetinsoitosta ei tullut mitään. Uudet huuleni eivät olleet tottuneet suokappaleeseen eivätkä pärisemiseen. Jouduin useiden kuukausien ajan soittamaan yksinkertaisia lastenlauluja, jotta sain voimia huuliini. Soittajan ansatsi on siitä lähtien kiinnostanut minua. Aiheesta oli kuitenkin jo tehty kattava opinnäytetyö, joten päätin tehdä opinnäytetyöni jostain muusta aiheesta.

Ensimmäisen opinnäytetyöaiheeni kariuduttua keskustelin ohjaavan opettajani kanssa. Hän kysyi mielipidettäni opettamisesta musiikkiopistoissa sekä ajatuksiani siitä. Kysymystä seurasi noin kymmenen minuutin monologini siitä, kuinka tyytyväinen olin itse omiin musiikkiopistovuosiini. Silti olisin kaivannut hieman vaihtelevuutta opetukseen. Kerroin, että klassisen musiikin opetus on mielestäni jämähtänyt osittain paikoilleen ja on riippuvainen sen pitkistä perinteistä sekä traditioista. Ajan myötä lapset ja nuoret ovat muuttuneet ja mielestäni opetus ei ole kehittynyt yhtä nopeasti. Keskustelun jälkeen päätin tutkia erilaisia oppilaita innostavia opetustapoja ja oppituntimalleja opinnäytetyössäni.

Aloittaessani opinnäytetyöni tekemisen aloin miettiä omaa pedagogiikkaani sekä siihen liittyviä arvoja. Tärkeimpiä arvoja olivat seuraavat: oppilas nauttii soitosta ja soittotunneista sekä uusien musiikillisten asioiden oppimisesta. Nämä arvot ovat olleet hyvin keskeisiä omassa opetuksessani. Yritän tehdä oppitunneistani nautittavia suunnittelemalla ja pitämällä ne rentoina, avoimina ja kokeilevina. Tarkoitukseni on saada oppilas tuntemaan olonsa turvalliseksi ympäristössä, jossa virheet ovat sallittuja. Näin heidän olisi helpompi keskittyä ja soittaa rennosti. Tällöin oppilas varmasti nauttii myös soitostaan enemmän kuin ollessaan jännittynyt. Anttila kertoo kirjassaan sosiaalisen ympäristön merkityksestä ja sen vaikutuksesta musiikin opiskelijan motivaatioon. Positiivisessa ilmapiirissä opiskelevat oppilaat menestyvät paremmin kuin negatiivisessa ympäristössä. Oppilaan myönteinen minäkäsitys vahvistuu oppituntien ollessa lämpimiä ja myönteisiä luonteeltaan. (Anttila 2004, 94-95.) Opetuksessani pyrin myös siihen, että jokaisella opitunnilla oppilas oppii jotain uutta. Jos emme opettele uutta kappaletta, niin kerron jostain kuuluisasta trumpelistista tai jostakin muusta omaan instrumenttiimme liittyvästä asi-

asta. Kun aloitin opetustyöt, tuntui siltä, että oppilaillani oli hyvin suppea näkemys instrumenttimme historiasta ja kuuluisista soittajista. Monella syy siihen, miksi aloittaa trumpetinsoitto on se, että soitin on kovaääninen tai kivan kuuloinen. Harvemmin aloituksen syynä on se, että oppilas on kuullut Miles Davisin, Louis Armstrongin tai Maurice Andrén soittoa. Oppilaan soittotaidon kehityksen kannalta on mielestäni tärkeää, että oppilaat kuulevat parhaimpia trumpetteja, joita maailmassa on ja on ollut. Näin rakentuu mielikuva siitä, miltä trumpetinsoitto kuulostaa parhaimmillaan. Tämä voi inspiroida oppilaita harjoittelemaan aktiivisesti saavuttaakseen unelmansa. Laine on tutkinut opinnäytetyössään erilaisten esikuvien vaikutusta nuorten musiikinopiskelijoiden kehitykseen. Hän kertoo ammattilaisten levytyksien kuuntelemisen hyvistä ja huonoista vaikutuksista oppilaseen. Opiskelijan kuunnellessa harjoittelun alla olevaa kappaletta ammattilaisen soittamana, oppilas ymmärtää kappaleen kokonaisuutta paremmin ja yrittää matkia tulkintaa, josta hän pitää. Laine kirjoittaa myös ammattilaisten merkityksestä soitonopiskelijoiden identiteetin muodostumiseen. Opiskelijat voivat muun muassa samaistua huippumuusikoihin, joilla on ollut samanlaisia ongelmia soitossa kuin heillä. (Laine 2014, 26, 28-29.) Huippuosajien elämäkerrat soitto-ongelmista ammattilaisuuteen saattavat opettaa oppilaille sitkeyttä ja motivoida heitä jatkamaan soittoharrastusta.

Aloitin opetustyöt vuonna 2014 ensimmäisen kerran ammattikorkeakoulussa harjoitusoppilaalle pitämälläni tunnilla. Hän oli ikäiseni naishenkilö, joka soitti pääinstrumenttinaan viulua. Ensimmäisen oppitunnin jälkeen oppilas kysyi avoimesti opetustaustastani ja hämmentyi kuullessaan, että hän oli ensimmäinen oppilaani. Oppilas totesi, että olen oikealla alalla ja vaikutan siltä, että osaan työni jo varsin hyvin. Myöhemmin samana keväänä aloitin Helsingin saksalaisessa koulussa trumpetinsoiton opettajana. Oppilaat ihmettelivät opetustapojani. Jo ensimmäisillä pitämälläni oppitunneilla laitoin oppilaani veyntelemään, jota he eivät omien sanojensa mukaan olleet aikaisemmin soittotunneilla tehneet. Käytin tablettia näyttämällä siitä nuotteja ja soittamalla siitä erilaisia musiikinäytteitä oppilaille. Huomasin jo parin oppitunnin jälkeen, että oppilaat innostuivat tekemistäni harjoitteista ja heidän mielenkiintonsa soittoa kohtaan kasvoi. Yhden oppilaan isä soitti minulle ensimmäisen kuukauden jälkeen ja kysyi mitä olin muuttanut opetuksessa. Hänen mukaansa oppilas harjoitteli enemmän kuin aikaisemmin.

Suurin haasteeni saksalaisessa koulussa on ollut kielimuuri. Lapset ovat pääosin saksankielisiä ja saksankielinen sanavarastoni ei ole ollut riittävä, jotta olisin voinut opettaa vaikeimpia musiikillisia asioita. Kielimuurin asettamien haasteiden takia olen joutunut

keksimään hyvin erilaisia opetustapoja, jotta oppilaani ovat voineet ymmärtää opettamiani asioita. Ratkaisu on ollut käyttämäni tabletti. Tabletilta näyttämilläni videoilla ja havainnollistavilla kuvilla autan oppilaita ymmärtämään opetukseni sisällön paremmin.

Tuovila toteaa väitöskirjassaan havainneensa, että musiikkioppilaitosten oppilaat ovat olleet ikävystyneitä ja passivoituneita. ”Näytti siltä, että syynä tähän olivat musiikkioppilaitoksissa vakiintuneet odotukset ja toimintatavat”, kirjoittaa Tuovila väitöskirjassaan (Tuovila 2003, 21). Motivaatio-ongelmia pyrittiin 1990-luvulla ratkaisemaan perustamalla musiikkiopistoihin avoin osasto, joka oli tutkintovapaa ja siellä keskityttiin musiikista iloitsemiseen. Tuovilan mukaan tämä ei kuitenkaan tuottanut toivottua tulosta motivaation suhteen. (Tuovila 2003, 20-21.) Tuovilan väitöskirjan tulokset osoittavat, että musiikkioppilaitosten oppilaat täytyisi saada innostumaan ja motivoitumaan musiikinopiskelusta uudella tavalla. Opettajien tulisi kiinnittää enemmän huomiota oppilaiden lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Väitöskirja tukee ajatusta opetuksen monipuolistamisen tarpeesta.

Anttilan mukaan sisäisesti motivoitunut opiskelija on kiinnostunut musiikista ja kokee opiskelun palkitsevana ja tyydyttävänä. Ulkoisesti motivoitunut opiskelija harjoittelee saadakseen palkintoja, hyväksyntää tai välttääkseen mahdollisia rangaistuksia epäonnistumisista. (Anttila 2004, 75-77.) Huomasin ensimmäisen kuukauden jälkeen, että eräällä oppilaistani oli suuria vaikeuksia motivaationsa kanssa. Otin asian esille yhdellä soittotunnilla ja keskustelimme asiasta hänen kanssaan avoimesti. Kävi ilmi, että hän oli enemmän kiinnostunut populaarimusiikin kuin klassisen musiikin soittamisesta. Mietimme pitkään pitäisikö oppilaan hakea opiskelemaan populaarimusiikkia Helsingin Pop & Jazz konservatoriolle. Oppilas kertoi minulle, että hän halusi oppia klassisen soittotyylin ennen kuin aloittaisi rytmimusiikin opiskelun. Hän kertoi, että hänen isänsä oli entinen trumpettisti. Isä oli laittanut hänet klassisen trumpetinsoiton tunneille. Vaikutti siltä, että oppilas oli enemmän ulkoisesti motivoitunut miellyttämään isäänsä kuin että motivaatio olisi ollut sisäistä. Hän yritti suoriutua hänelle pakollisiksi tehdyistä opinnoista, eikä niinkään nauttanut kappaleista, joita hänelle tarjosin opeteltavaksi. Keskustelun pohjalta ymmärsin paremmin oppilaan tavoitteet ja sen perusteella pystyin muuttamaan opetustapojani. Oppilaan motivaatio harjoittelua kohtaan kasvoi, koska opetukseni tavoitteli sitä, mitä hän itse halusi oppia. Oppilaan opettamisesta tuli huomattavasti helpompaa, kun tiesin, mikä oppilasta motivoi. Tämä havainto on yksi peruste sille, miksi halusin tutkia erilaisia opetustapoja tarkemmin.

Opetushallitus tekee tällä hetkellä uusia taiteen yleisen ja laajan oppimäärän opetussuunnitelmien perusteita. Perusteet ovat nyt luonnosvaiheessa. Luettuani ne lyhyesti läpi huomasin, että niissä käsiteltiin paljon niitä aiheita, joista olin tekemässä opinnäytetyötä. Sekä laajan että yleisen oppimäärän opetussuunnitelmien luonnoksissa mainitaan esimerkiksi se, että teknologiaa pitäisi hyödyntää opetuksessa. Opettajan tulisi tarjota oppilailleen mahdollisuus tutustua musiikkitekologiaan. Perusteiden luonnoksissa mainitaan myös oppilaan huomion kiinnittäminen fyysiseen soittokuntoon, tähän olen jo omilla opetustunneillani panostanut. (Opetushallitus 2017, 35-36, 38-39.)

Opinnäytetyössäni halusin tutkia pääkaupunkiseudun trumpettipedagogien tämän hetkisiä opetustapoja: miten pääkaupunkiseudulla opetetaan trumpetinsoittoa, mihin asioihin opettajat kiinnittävät huomiota? Minua kiinnosti, käyttävätkö opettajat apuvälineenä teknologiaa ja kiinnittävätkö he oppilaan fyysiseen kuntoon huomiota. Halusin tietää, mitä mieltä opettajat ovat erilaisista opetustavoista, teknologian käytöstä opetuksen apuvälineenä ja oppilaan fyysisen kunnan ylläpidosta. Samalla halusin nähdä, kuinka innostuneita oppilaat ovat nykyisin oppitunneistaan. Halusin myös varmistaa, että löydän lisää tietoa näistä kiinnostavista asioista.

3 Observointi ja haastattelut

3.1 Observointi

3.1.1 Miksi observoida?

Saadakseni pohjatietoa opinnäytetyölleni päädyin observoimaan muiden trumpettipedagogien oppitunteja. Observoimalla pääsisin näkemään trumpettipedagogien opetustapoja käytännössä. Nuorelle pedagogille on tärkeää nähdä, miten monilla erilaisilla tavoilla voi opettaa. Ennen tätä prosessia olin nähnyt vain muutamaa trumpettiopettajaa opettamassa. Observoimalla oppisin itse lisää opettamisesta käytännössä. Observoinnin lisäksi päätin haastatella opettajia saadakseni lisää tietoa heidän opetustavoistaan.

Toinen syy sille, miksi halusin käydä observoimassa, oli se, että halusin tutustua pääkaupunkiseudun trumpetinsoiton opettajiin. Alun perin ajattelin, että kävisin katsomassa jokaisen pääkaupunkiseudun trumpettiopettajan oppituntia. Samalla haastattelisin heitä,

jotta oppisin tuntemaan heidät, osan tulevista kollegoistani. Henkilökohtaisesti tunsin etukäteen vain osan näistä opettajista. Mielestäni on tärkeää, että opettajat tuntevat toisensa ja voivat käydä dialogia pedagogisista aiheista ja ongelmista. Ongelma tässä lie-nee se, että me uudet pedagogit emme tunne kaikkia trumpettiopettajia ja näin ollen emme tiedä paljoa kollegoistamme.

3.1.2 Observointiprosessi, suunnittelu ja toteutus

Aloitin observoinnin suunnittelun keräämällä listan kaikista trumpettiopettajista pääkau-punkiseudulla. Kävin läpi eri musiikkiopistojen internetsivuja ja vuosikertomuksia sekä kysyin omalta soitonopettajaltani yhteystietoja. Suurin osa yhteystiedoista tuli omalta opettajaltani. Tehdessäni listaa opettajista huomasin myös, että kaikissa pääkaupunki-seudun musiikkiopistoissa ei ollut trumpetinsoiton opettajaa. Suurimmalla osalla opetta-jista on vain yksi opetuspaikka, mutta osa oli listoilla useammassa opetuspaikassa. Osa heistä teki opettajantöitä päätyönään, kun taas osa opetti sivutoimena.

Sovin observointikäynneistä kuuden trumpettipedagogin kanssa. Opettajat auttoivat mie-llellään minua ja toivottivat minut tervetulleiksi tunneilleen. Sain sovittua observoinneista kahden naisopettajien ja neljän miesopettajien kanssa. Opettajat olivat iältään noin 30-60 vuotiaita.

Sopiessani observointipäiviä opettajat suosittelivat minulle parhaimpien oppilaidensa tunteja sekä heidän mielestään pedagogisesti parhaimpia opetuspäiviään. Suurin osa observoinneista oli vain yhden opetustunnin mittaisia, muutamalla opettajalla seurasin useamman tunnin peräkkäin. Tein itselleni observointia helpottavan lomakkeen (ks. liite 1), jossa oli eriteltyä erilaisia asioita, joihin halusin kiinnittää oppitunneilla huomiota ja kirjata havaintoni helposti ylös. Näin pystyin keskittymään oppitunnin seuraamiseen ja minimoimaan kirjoittamisen. Lomakkeen alaosaan varasin tilaa laajemmille muistiinpa-noille. Halusin kiinnittää erityisesti huomiota teknologian käyttöön, fyysisiin harjoitteisiin ja oppilaan fyysisen kunnon huomioimiseen, erilaisiin opetustapoihin, palautteen antoon, ja apuvälineisiin. Jokaisessa lomakkeessa oli myös alaotsikot oppitunnin alku-, keski- ja loppuvaiheille, joihin kirjoitin oppitunnin kulusta yksityiskohtaisemmin.

3.1.3 Observointitunnit

Vastaanotto kaikilla oppitunneilla oli lämmin ja sain tehdä rauhassa omia havaintojani, yleensä luokkien takanurkissa. Tämä siksi, että en halunnut häiritä opettajien työskentelyä, vaan halusin, että he olisivat opettaneet niin kuin minua ei olisi ollutkaan. Mukaani otin observointilomakkeen ja tabletin. Tuntien jälkeen täydensin lomakkeeseen, mitä lämmittelyharjoituksia oli tehty, jos sellaisia oli, miten soittotunti siitä eteni, millainen opetuksen kaari oppitunneilla oli ja mitä asioita käsiteltiin tunnilla. Lisäksi kirjoitin itselleni arviot siitä, kuinka paljon aikaa opettajat käyttivät esimerkiksi kunkin kappaleen harjoittamiseen ja opettamiseen. Observointilomakkeiden avulla arvioin opettajien ajankäyttöä tunneilla ja sitä, miten opetustunnit oli suunniteltu.

Tullessani oppitunneille tervehdin oppilaita ja kerroin heille, että en ollut seuraamassa heidän soittoaan vaan olin katsomassa heidän opettajiensa toimintaa. Osa opettajista oli etukäteen informoinut minua siitä, millainen oppilas oli kyseisellä tunnilla ja että oppilas oli antanut luvan minun tulla observeimaan. Harva opettajista kertoi etukäteen, mitä aiheita käsitellään oppitunnilla. Observoimieni tuntien oppilaista suurin osa ei kiinnittänyt huomiota minuun. Osasta huomasin pieniä jännityksen oireita, kun luokassa oli joku muu aikuinen oman opettajan lisäksi. Oppilaat olivat iältään 8-19 vuotiaita. Minusta tuntui siltä, että oppilaat soittivat niin kuin millä tahansa muulla soittotunnilla. Melkein kaikki oppilaat tuntuivat olevan tyytyväisiä omaan suoritukseensa. Osaa harmitti, jos jokin kohta kappaleesta ei mennyt niin kuin oli harjoiteltu. Vaikea sanoa johtuiko se siitä, että minä olin luokassa vai oliko sattumaa, että kappaleen soitto ei sujunut juuri sillä tunnilla. Jotkut opettajista ottivat minut mukaan keskusteluun ja oppitunnin kulkuun, kun taas toiset keskittyivät pelkästään työhönsä ja antoivat minun tehdä rauhassa havaintojani. Vastasin opettajien sekä oppilaiden satunnaisiin kysymyksiin parhaani mukaan. Oppituntien päätyttyä kiitin opettajia ja oppilaita tunnista ja lähdettyäni kirjoitin ajatuksiani lomakkeelle.

3.2 Haastattelut

Haastatteluiden avulla halusin saada lisää tietoa opettajien pedagogisista ajatuksista ja mielipiteistä, koska observointitunneilla opettajilla ei ollut aikaa selittää minulle omaa pedagogista näkemystään. Suurimman osan haastatteluista sovin opettajien kanssa erikseen. Sopimamme observointipäivät olivat yleensä kiireisiä molemmille osapuolille ja siksi haastattelut järjestettiin eri päivinä. Monien haastatteluiden ja observoimieni tuntien välissä saattoi olla viikko tai kaksi väliä. Osan haastatteluista äänitin puhelimellani, jotta

voisin tehdä niistä muistiinpanot kotona ja osasta tein tabletilla muistiinpanot haastattelun yhteydessä. Haastattelupaikkoina toimivat yleensä oppilaitosten kahvilat, joista opettajien oli helppo lähteä töihin. Haastattelut kestivät 45 minuutista tuntiin.

Haastatteluihin laadin omat kysymykset. Kysymykset koskivat pääosin observointilomakkeeni väittämiä, muun muassa teknologiaa, oppilaiden fyysistä kuntoa ja erilaisia opetustapoja. Opettajien vastaukset olivat hyvin erilaisia, joten muutin ja tein tarkentavia kysymyksiä haastattelujen aikana. Haastattelussa he kertoivat omasta filosofiastaan opetuksensa taustalla ja opetustavoistaan.

Kysyin opettajilta muun muassa mitä he muuttaisivat Suomen trumpettipedagogiikassa, jos saisivat muuttaa yhden asian. Vastaukset vaihtelivat mentaaliopetuksen korostamisesta koko ammattikoulutuksen sisällön uudistamiseen. Lisäksi opettajilla oli paljon ajatuksia siitä, miten nykyistä koulutusta voitaisiin parantaa ja uudistaa. Kysyin heiltä myös, olivatko he tutustuneet uusiin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Monet olivat tutustuneet niihin ja kertoivat, että heidän oppilaitoksissaan oli tekeillä uusi opetussuunnitelma, uusien perusteiden pohjalta. Toiset eivät vielä olleet saaneet luonnoksia eivätkä siksi olleet ehtineet tutustua niihin. Opettajat olivat tyytyväisiä siihen, miten uudet perusteet ottivat kantaa esimerkiksi teknologian käyttöön ja kuulonsuojeluun (Ks. tarkemmin Opetushallitus 2017, 39-40).

Haastatteluissa oli avoin tunnelma ja opettajat olivat kiinnostuneita pedagogisista ajatuksistani ja opintojeni kulusta. Oli hienoa huomata, että vanhemmat opettajat halusivat tietää vastavalmistuvan pedagogin ajatuksia koulutuksesta ja pedagogiikasta. Haastatteluissa sain oivan tilaisuuden tutustua heihin musiikin ammattilaisina.

4 Soitonopetusta monipuolistavat opetustavat

4.1 Opetuksessa käytettävä tietotekniikka ja laitteet

Suomen ensimmäisenä tietokoneena voidaan pitää joko vuoden 1954 TTK:lla tutkimusprojektina ollutta ESKO-nimistä tietokonetta tai vuonna 1958 Postisäästöpankille hankittua IBM 650:tä. Tietokoneet alkoivat ilmestyä kotikäyttöön ja kouluihin vasta 1980-luvun

loppupuolella. Silloin Jyväskylän yliopistossa tutkittiin sitä, miten tietokoneita voisi hyödyntää opetuksen apuvälineenä. (Wikipedia 2017a.)

Suomen ensimmäinen älypuhelin oli vuonna 1996 julkaistu Nokia 9000 Communicator, mutta yksitoista vuotta myöhemmin julkaistu Applen iPhone mullisti ajatuksen älypuhelimesta. Apple tarjosi iPhonelle useita erilaisia sovelluksia ja se tarjosi loistavaa musiikin kuuntelukokemusta. Apple oli jo pitkään hallinnut mp3-soitinten markkinoita iPod-malliltaan ja liitti uuteen iPhoneen samat ominaisuudet. Nykyään jokainen älypuhelinvalmistaja tarjoaa laajaa sovellustarjontaa omista sovelluskaupoistaan. Vuonna 2010 Apple julkaisi iPad:in, iPhoneen kaltaisen tabletin. Tabletin etu oli sen suurempi näyttö, joka mahdollisti esimerkiksi videoiden paremman katselun ja kirjojen ja nuottien lukemisesta tuli helpompaa. Vastaavia tabletteja ilmestyi pian iPadin julkaisun jälkeen markkinoille. Koulut ovat alkaneet ottaa tabletteja opetuskäyttöön 2010-luvulla. Vaikka tietotekniikkaa on ilmestynyt Suomeen jo 1950-luvulla, on sen laatu, käytettävyys ja kustannustehokkuus vasta nyt sellaisella tasolla, että sitä voidaan laajamittaisesti käyttää opetuksen apuna. (Wikipedia 2017b.)

4.1.1 Teknologian käyttö oppitunneilla

Observoimillani oppitunneilla osa opettajista käytti erilaisia elektronisia laitteita opetuksensa apuvälineinä. Laitteiden käyttö oli pääosin sujuvaa. Eräs opettaja käytti tablettia moniin käyttötarkoituksiin. Hän on varastoinut sinne nuottimateriaalia, ergonomiaan liittyviä kuvia ja havainnollistavia harjoitteita ja suuren määrän erilaisia taustanauhoja. Osa materiaalista oli pilvipalvelussa. Hänen oppilaansa pystyvät myöhemmin kotona käymään katsomassa materiaalia opettajan jakaman linkin kautta. Tabletin käyttö näytti luonnolliselta eikä se haitannut opetuksenkulkua. Siitä oli tullut osa opetusta ja sen käytöstä saadut hyödyt näkyivät heti käytännössä. Opettaja oli myös tutustunut kyseisen laitteen, (Applen iPad-tabletti), sovellustarjontaan ja oli löytänyt sieltä opetukseensa sopivia työkaluja. Oppilaalla ei ollut mitään laitteen käyttöä vastaan, eikä hän häiriintynyt sen käytöstä.

Haastatellessani opettajaa hän kertoi, että oli alun perin käyttänyt puhelinta, josta oli sittemmin siirtynyt tabletin käyttöön. Hän ei ollut kokenut teknologian lisäämistä opetukseen hankalana ja kertoi olevansa kiinnostunut laitteista ja niiden käytöstä. Hän oli päässyt eroon suurten nuottimäärien kantamisesta jokaiselle oppitunnille, siirtämällä opetus-

materiaalia ja osan nuoteista pilvipalveluun. Nuottipinojen kanniskelu on ongelma varsinkin silloin, jos oppitunnit eivät ole aina samassa tilassa, saati samassa oppilaitoksessa. Oppilaiden on myös vaikeampi sanoa unohtaneensa nuottinsa kotiin, koska nuotit löytyvät pilvipalvelusta ja suurella osalla oppilaista on nykyään jokin nykyaikainen älylaitte, josta nuotit löytyvät tarvittaessa. Opettajan mielestä teknologian liittäminen opetukseen oli osoittautunut onnistuneeksi vaihtoehdoksi sekä oppilaan motivoimiseen, että opettajan työn kannalta. Opettajan pedagogiikkaan kuului se, että hän halusi saada oppilaat motivoitua harjoittelemaan. Hän kertoi, että kaikki oppilaat olivat vaivattomasti löytäneet nuotit pilvipalvelusta ja osa tulosti nuotteja kotona, jolloin hänen ei tarvinnut enää tulostaa itse niin paljoa nuottipaperia.

Useat opettajat käyttivät jotakin laitetta soittaakseen musiikkiesimerkkejä oppilailleen. Joillakin oli opetustilan puolesta tarjota oppilailleen parempaa kuuntelukokemusta luokassa olevien vakituisten kaiuttimien takia, kun taas jotkut oppilaat joutuivat kuuntelemaan musiikkia suoraan opettajan tietokoneesta tai puhelimesta. Ääninäytteitä käyttäessään opettajat tekivät selväksi, kenen soittamaa kappaletta kuunneltiin ja mistä kyseisen nauhan voi löytää. Kullakin opettajalla oli syynsä soittaa erilaisia ääninäytteitä. Yksi opettaja soitti tietyn trumpetistin soittoa, jotta oppilas kuulisi tietynlaista soittotekniikkaa, toinen taas antaakseen oppilaalle tarkan kuulokuvan kappaleen kokonaisuuden soinnista ja siitä missä tilanteissa kyseistä kappaletta yleensä esitetään. Eräs opettajista oli tehnyt Spotify-musiikkipalveluun erilaisia soittolistoja, liittyen eri aiheisiin. Soittolistojen aiheita olivat muun muassa klassinen trumpettimusiikki ja tiettyjen trumpetistien levyt. Opettaja oli miettinyt, milloin kunkin listan jakaa oppilailleen kuunneltavaksi. Esimerkiksi jos oppilaalla oli käsittelyssä hidas tunnelmallinen kappale, saattoi opettaja tarjota samanlaista musiikkia oppilaalle soittolistan muodossa. Musiikin kuuntelulla oppilas voi ymmärtää millaista tunnetta kappaleella halutaan esittää.

4.1.2 Teknologia, soitonopetus ja haasteet

Uudessa laajan oppimäärän perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnoksessa on mainittu teknologia ja sen hyödyntäminen musiikin opetuksessa ja opiskelussa. Asiasta on jo mainittu aikaisemmin, vuoden 2005 opetussuunnitelman perusteissa. Tämän vuoden luonnoksessa sanotaan, että opetuksen tavoitteena on se, että oppilas saa mahdollisuuden "tutustua musiikkiteknologiaan työvälineenä" sekä hyödyntää sen luomia mahdollisuuksia ja työvälineitä. Opetuksen työtapoja kuuluisi monipuolistaa esimerkiksi juuri musiikkiteknologian hyödyntämisellä. Samassa kohdassa puhutaan myös

siitä, että oppilasta pitäisi ”ohjata käyttämään mielekkäitä harjoittelumenetelmiä”, jotka mielestäni voisivat tarkoittaa myös teknologian avustamia harjoitteita. (Opetushallitus 2017, 38, 40.) Vuoden 2002 laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa sana teknologia ilmenee vain valinnaiskursseista puhuttaessa. Perusteissa kerrotaan, että tietotekniikan ja musiikkiteknologian opetusta voidaan järjestää valinnaisena kurssina. Kuitenkin 2002 vuoden perusteissa mainitaan, että oppilaitokset saavat päättää tarjoamastaan opetuksen sisällöstä. (Opetushallitus 2002, 11, 19.)

William I. Bauerin (2014) kirja ”*Music Learning Today*” käsittelee kattavasti teknologian hyödyntämistä opetuksessa, harjoittelumotivaation löytämistä sekä opettajan työn organisoimisen helpottamista teknologiaa käyttäen. Kirjassa mainitaan useaan otteeseen, että opetus ja oppimateriaalia olisi hyvä siirtää internettiin. Hyviä syitä löytyy useita: esimerkiksi Google Drivessä tai Applen iCloudissa oleviin tiedostoihin pääsee millä tahansa älylaitteella ja tietokoneella, jossa on internetyhteys. Google Drive tarjoaa mahdollisuuden siihen, että tietyt käyttäjän valitsemit tiedostot ovat saatavilla esimerkiksi tabletilla tai älypuhelimella offline-tilassa. Tämä tarkoittaa sitä, että tiedostoja voi tarkastella myös ilman nettiyhteyttä esimerkiksi musiikkiopistojen kellariopetustiloissa. Bauerin mukaan internetin kautta voidaan myös jakaa ajatuksia erilaisista aikakausista ja genreistä ääninäytteiden muodossa. Näin oppilaat voisivat käydä keskustelua kyseisistä ääninäytteistä myös netissä. Kirjassa korostetaan sitä, että internetin välityksellä musiikin tekemisestä ja oppimisesta saadaan helposti kansainvälistä. Joku toinen muusikko toisella puolella maapalloa voi auttaa sinua oppimaan jotain mitä et muuten oppisi. (Bauer 2014, 147-148.) Youtube-videopalvelusta löytyy jo lukuisia opetusvideoita ja on olemassa musiikinopetusta varten luotuja nettisivuja. Internetin kautta tapahtuvaa reaaliaikaista opetusta kehitetään koko ajan ja tällaisia palveluita löytyy myös Suomesta.

Virtuaaliopetusta saa jo tällä hetkellä monista eri palveluista. Suomessa esimerkiksi Rockway-niminen internetmusiikkikoulu (kts. tarkemmin Rockway 2017.) aloitti toimintansa jo vuonna 2006. Opetustarjonta kattaa kaikki bändi-instrumentit. Sivu tarjoaa myös opetusta esimerkiksi tietoisuustaitoihin, kappaleen tekemiseen ja dj-taitoihin sekä kehonhuoltoon. Maksutapoja, oppitunteja ja opettajia on monia erilaisia.

On olemassa myös opetuslustoja, jossa opettajalle tarjotaan palvelua, jolla hän voi opettaa virtuaalisesti. Tällaista edustaa Suomessa esimerkiksi Lesono (kts. tarkemmin Lesono 2017.). Se tarjoaa opettajalle mahdollisuuden opettaa oppilaita, jotka eivät esimerkiksi pitkän välimatkan takia pääse säännöllisesti soittotunneille. Bauerin mukaan

virtuaaliopetuksen ongelmia ovat audio ja videokuvan laatu. Eri internetyhteyksien nopeus vaikuttaa siihen kuinka sulavaa opetus voi olla. Ajan myötä teknologia kehittyy ja nämäkin ongelmat poistuvat. (Bauer 2014, 93.)

Bauer ottaa kirjassaan myös esille harjoittelun. Harjoitteluun musikat ovat jo pitkään käyttäneet avukseen teknologiaa: metronomit ja viritysmittarit tunnetuimpina apuvälineinä. Metronomin käytöllä voidaan harjoitella teknisiä harjoitteita ensin hitaasti ja sitten lisäämällä metronomilukua, voidaan lisätä tempoa ja näin haastaa oppilasta. Näin harjoitellessaan oppilas huomaa kehityksensä helposti ja tätä kautta hänen motivaationsa kasvaa. Bauerin mukaan erilaiset tutkimukset kertovat, että yleisesti musiikinopiskelijat haluavat harjoitella seurassa. Jotkin opiskelijat sanovat oppivansa nopeammin ja pystyvänsä harjoittelemaan tehokkaammin säästävien kanssa. Tähän Bauer tarjoaa taustanauhoja välikkeeksi. Taustanauhoina voidaan käyttää valmiita nauhoja tai äänittää omat nauhat, jotka voidaan sitten jakaa oppilaan käytettäväksi, vaikka pilvipalvelun kautta. Jos taustanauhaa ei voida äänittää tai siitä ei ole valmiita versioita olemassa, voidaan tehdä myös MIDI-tiedosto jollakin nuotinteko-ohjelmalla (esimerkiksi Sibeliuksella), jossa on säästävien soittimien stemmat äänitettynä tietokoneen tekemillä äänillä. Näin oppilas voi harjoitella kotona kappaletta niin, että kuullessaan muut instrumentit hän harjoittaakin samalla kuuloaan, soittovirettä, musiikillisten kokonaisuuksien hahmottamista ja tempossa pysymistä. Taustanauhojen käytössä hyödyllistä on se, että oikean säästäjän sijaan taustanauhaa voi soittaa useaan otteeseen uudestaan ja uudestaan. (Bauer 2014, 82-85.) Taustanauhoja voi myös muokata erilaisilla sovelluksilla. Niitä voi esimerkiksi hidastaa tai nopeuttaa tai niiden sävelkorkeutta voidaan säätää ja jopa pätkiä pienemmiksi paloiksi, joita voi sitten toistaa uudelleen ja uudelleen. Kappaleen tai pienemmän teknisen kohdan harjoittelu useaan kertaan on tärkeää hienomotoristen taitojen kehitykselle. Jos taustanauha on mieluisan kuuloinen ja hyvälaatuinen, on harjoitteluakin huomattavasti nautinnollisempaa ja motivoivampaa. Bauer ei ota kirjassaan kantaa säästysharjoituksissa harjoiteltaviin vuorovaikutus- sekä yhteismusisointitaitoihin. Taustanauhan kanssa ei voi harjoitella kommunikaatiota tai kappaleen tulkintaa. Säästysharjoituksissa tutustutaan myös muihin soittimiin ja niiden soittajiin ja oppilaiden sosiaalinen verkosto kasvaa.

Opettajan aikataulujen ja soittotuntien organisoimisen apuvälineeksi Bauer tarjoaa internetissä olevia kalentereita. Esimerkiksi Googlen kalenteriin voisi merkitä soittotuntien ajankohdat, luokkatilat ja konserttitapahtumat ja niiden harjoitukset. Kalenteria voi päivit-

tää reaaliajassa ja sen voi jakaa kaikille oppilaille sekä vanhemmille. Tätä kautta vanhemmat pysyvät kartalla siitä missä ja milloin opetusta on. Organisoimista voi helpottaa esimerkiksi Googlen tarjoamalla Google Drivella, johon on helppo tehdä jokaiselle oppilaalle tai oppimateriaalille omat kansiot. Kansiot voi jakaa sitten oppilaille sekä tarvittaessa vanhemmille. Näin opetusmateriaali, mahdolliset tallenteet, kuvat, lomakkeet, konsertti-, soittoleirit ja niihin kuuluvat informaatiot löytyvät helposti. Kansioihin voisi myös lisätä palauteosion, johon opettajalle voisi kirjoittaa palautetta. Siirtämällä nämä informaatiot pilvipalvelulle vähennetään paperikuluja ja ollaan ympäristöystävällisiä. Kaikki informaatio siirtyy reaaliajassa, joten tietoihin pääsee käsiksi heti, kun ne ilmestyvät pilvipalvelun kansioon. Opettaja voi tehdä erilaisia kyselyjä tarvittaessa kalenterisovelluksen kautta esimerkiksi soittotuntiaikojen sopimisesta. On olemassa myös erilaisia "to-do"-ohjelmia, jotka muistuttavat opettajaa tekemään tiettyjä asioita. "To-do"-ohjelman voi ladata puhelimeen tai käyttää esimerkiksi Google kalenterin lisäsovelluksia. Bauer toteaa, että kaikissa kouluissa ei ole varaa ostaa uusia tietokoneita kaikkiin musiikkiluokkiin. Kustannuksia voi laskea sillä, että tietokoneen sijaan käyttää rahaa tabletteihin, jotka nykypäivänä ajavat käytännössä saman asian. (Bauer 2014, 160, 169.)

Teknologialla on varsin helppoa myös pelillistää opetusta. Opetuksesta voi tehdä pienille oppilaille hauskaa pelillistämällä soittoharjoituksia. Esimerkiksi trumpetinsoiton opettamista varten on julkaistu Trumpet Racer-niminen peli. Peli on saatavilla Applen Storesta ja se on tulossa Googlen Play-kauppaan. Pelissä hyödynnetään älylaitteen mikrofonia, joka soveltaa viritysmittarin ominaisuuksia. Soittaessaan oikein pelaaja etenee pelissä. Opettajien perinteisesti jakamat tarrat ovat nykypäivänäkin kovaa huutoa lasten keskuudessa, mutta voisiko samanlaista ulkoista motivaatiota siirtää jotenkin teknologian puolelle, jota lapset käyttävät sujuvasti jo varhaisesta iästä lähtien?

Monet opettajista totesivat haastatteluissa, että he käyttäisivät teknologiaa enemmän hyödykseen, jos se olisi yksinkertaisempaa. Moni oli avoin erilaisten sovellusten hyödyntämisen suhteen, esimerkiksi metronomisovelluksen käyttäminen puhelimella oli jo suurimmalle osalle arkipäivää. Suurimpia huolenaiheita olivat se, että teknologia voi pettää ja laitteet saattavat lopettaa toimimisen kriittisellä hetkellä tai että ne vievät ajatukset pois konkreettisesta soitosta ja opettamisesta. Eräs opettaja otti esille sen, että monella opettajalla saattaa olla esteenä teknologian hyödyntämisessä se, että kustannukset jäävät usein opettajalle itselleen. Vaikka tabletit ovat suhteellisen halpoja nykypäivänä, ei kaikilla ole varaa ostaa sellaista, jota haluaisi opetuksessaan käyttää. Tietyillä tableteilla tai

tietokoneilla on ominaisuuksia, joiden takia niiden hinta on korkeampi. Osassa oppilaitoksista tarjotaan erilaisia tabletteja opettajien käyttöön, mutta ei kaikissa. Tablettien käyttöönotto ja sen käyttämisen opettelu on kuitenkin jätetty opettajien mukaan omalle vastuulle. Jotta tablettien käytöstä saataisiin sujuvaa ja hyödyllistä oppilaitoksissa, tulisi niiden käyttöä ja hyödyntämistä kouluttaa opettajille.

Teknologian käyttämisessä ja esimerkiksi nuottimateriaalin siirtämisessä pilvipalveluun on yksi iso ongelma: tekijänoikeudet. Tekijänoikeudet syntyvät, kun henkilö tekee teoksen. Laki määrää, että tekijänoikeudet annetaan sille henkilölle, jonka tiedot ilmoitetaan teoksen yhteydessä. Suomessa musiikin tekijänoikeuksia valvoo suurimmaksi osaksi Teosto ja teosten suoja-aika on tekijän koko elinikä ja sen lisäksi 70 vuotta hänen kuolemastaan. Muualla kuin Suomessa tehtyjen teosten keskimääräinen suoja-aika on vain 50 vuotta eliniän lisäksi. Jos teos on tehty yhteistyössä jonkun muun kanssa, teoksen suoja-aika lasketaan pisimpään elävän tekijän kuolemasta. Tekijänoikeudet voi luovuttaa toiselle henkilölle kirjallisella sopimuksella. (Teosto 2017.)

Bauer kertoo tekijänoikeuksista kattavasti. Hän antaa yksinkertaiset ohjeet opettajille, jotta välttyttäisiin tekijänoikeusrikkomuksilta. Bauer suosittelee, että opettajat tekisivät itse opetusmateriaaliaan, jolloin tekijänoikeudet ovat heillä itsellään. Silloin opetusmateriaalin jakaminen ei riko kenenkään tekijänoikeuksia. Tekijänoikeusvapaata materiaalia saa käyttää vapaasti. Tällä tarkoitetaan materiaalia ja teoksia, joiden suoja-aika on päätynyt tai joista tekijä on määrätietoisesti tehnyt tekijänoikeusvapaata. Bauer pitää median ja tekijänoikeusvapaan materiaalin käyttöä hyvänä ideana. Lopuksi hän tiivistää, että sekä opettajan että oppilaan tulee olla tietoisia tekijänoikeuksista. (Bauer 2014, 161-165.)

Opetustarkoituksessa esimerkiksi ääninäytteitä saa käyttää. Klassisessa musiikissa monien säveltäjien teosten suoja-aika on mennyt umpeen ja heidän kappaleensa ovat tekijänoikeuksista vapaata. Näitä kappaleita käytettäessä kannattaa kiinnittää huomiota siihen, onko tietyn nuottikuvan julkaisijalla tekijänoikeuden suoja-aika voimassa. Suomessa Kopiosto myöntää lupia esimerkiksi teosten digitaaliseen käyttöön ja kopiointiin. Kun siirret tiedostoja siirtää internettiin, kannattaa ottaa yhteyttä Teostoon tai Kopiostoon, jos et ole varma siitä, rikotko tekijänoikeuksia. (Kopiosto 2017.)

Opettajien tulee ottaa esille myös sosiaalisen median osalta tekijänoikeudet. Tekijänoikeuksista tulee kertoa oppilaalle niiden moraaliset oikeudet ja velvoitteet. Tällöin oppilaalle opetetaan arvoja ja moraalisesti oikein toimimista.

4.2 Fyysiset harjoitteet ja oppilaan fyysinen kunto

4.2.1 Fyysiset harjoitteet soittotunneilla

Varsinaisia fyysisiä harjoitteita en observoimillani oppitunneilla nähnyt. Venyttelyjä tai mitään muuta vastaavaa ei kukaan opettajista tehnyt oppilaidensa kanssa. Huomattavaa oli se, että usealla oppitunnilla oppilaat seisoivat koko oppitunnin ajan. Harvalla tunneista oppilas istui tunnin aikana. Tunnin rytmittämisen kannalta olisi mielestäni hyvä, että oppilas saisi sekä istua että seistä tuntinsa aikana.

Haastatteluissa opettajat kertoivat, että fyysisestä kunnosta keskustellaan ja että he rohkaisevat harrastamaan liikuntaa, esimerkiksi omalla esimerkillään. ”Opettajasukupolvi on vielä aika lailla sitä, musiikki pelasti minut urheilulta, kunnes tota sitä aika moni kohtaa niitä ongelmia jossain kohtaa”, sanoi eräs observoimani opettaja haastattelussa. Tämän kaltaisen lauseen kuulee usein muusikkopiireissä. Onneksi asenteet ovat muuttuneet ja muusikot ymmärtävät kuntoilun positiiviset vaikutukset soittamiseen ja jaksamiseen. Liikuntaharrastuksista kysellään oppitunneilla ja tehdään kompromisseja, jotta oppilaat saisivat harrastaa sekä musiikkia että urheilua. Osa opettajista kertoi, että he mainitsevat fyysiset harjoitukset lähinnä huumorimielellä, esimerkiksi ”juokse talon ympäri niin jaksat taas soittaa”. Itse muistan juosseeni musiikkiopiston portaita ylös alas ennen soittotutkintoa jännityksen poistamiseksi, opettajan kehotuksesta. Se auttoi jännitysoireisiini. Liikuntaharrastuksilla saadaan harjoittelun pitkäjänteisyyttä kehitettyä. Monissa yksilölajeissa on harjoiteltava paljon ja säännöllisesti ja tämä johtaa organisoituun ajankäyttöön ja systemaattisuuteen. Tällaisesta elämäntavasta olisi hyötyä myös musiikin harrastamisessa. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että monissa musiikkioppilaitosten opettajat harrastavat paljon urheilua. Opettajille tarjotaan pilates-ryhmiä, joogaa, jalkapalloa ja kaikenlaista muuta ryhmäaktiiviteettia. Jotkut opettajat pitivät lukukausien lopussa oppilaat vastaan vanhemmat jalkapallo-otteluita tai muita vastaavia yhteisöllisiä urheilutapahtumia. Eräs opettaja kertoi käyttävänsä oman harrastuksensa, painonnoston, harjoituksia oppilaidensa opettamiseen. Painonnoston harjoituksilla hän sai oppilaat kiinnittämään

huomiota iän myötä muuttuvaan kehoonsa. Painonnostossa on tärkeää vatsanpohjassa oleva tuki, jota trumpettistit tarvitsevat soittamisessa jatkuvasti.

4.2.2 Motoriikka ja ergonomia

Porander ja Matinlassi ovat tutkineet oppilaan hieno- ja karkeamotoriikkaa. Soittamisessa fyysisesti tärkeintä ovat motoriset käsittelytaidot. Käsittelytaitoja tarvitaan erityisesti soittimen hallitsemiseen. Ne voidaan jakaa kahteen ryhmään, karkeamotorisiin ja hienomotorisiin taitoihin. Soittamisessa tärkeämpiä ovat hienomotoriset taidot, jossa vaaditaan tarkkuutta ja täsmällisyyttä. Karkeamotoriset taidot kuten vierittäminen, pyörittäminen, työntäminen ja veto luovat pohjan hienomotorisille taidoille. Hienomotorisissa taidoissa käytetään suurten lihasten sijaan pieniä lihaksia ja tarkkoja liikeratoja. (Porander 2012, 139-140; Matinlassi 2014, 28-29.) Esimerkiksi trumpetin venttiilien painaminen vaatii tarkkaa sormityöskentelyä. Jo trumpettistin soittoasento vaatii soittajan fysiikalta trumpetin kannattelua ja käsien lihaksia. Jos oppilas ei jaksa kannatella instrumenttia, niin hän yleensä hakee tukea kyynärpäillä kyljistään. Tällöin soittoasento rojahtaa ja kyljet eivät pääse leviämään, jolloin oppilaan ilmankäyttö häiriintyy. (Karvinen 2008, 32-33.) Lapsen fyysisen kunnon tulisi olla hyvä, jotta soittoasento säilyisi ergonomisesti hyvänä. Närhi toteaa opinnäytetyössään: ”Huonoryhtisessä asennossa rintakehän liikkuvuus heikkenee, ja pallean sekä kylkiluiden välisten hengityslihasten toiminta huononee” (Närhi 2014, 4-5). Mielestäni opettajan tulisi kiinnittää enemmän huomiota oppilaiden ergonomiaan ja kehon hallintaan.

Opinnäytetyössään Karvinen käy tarkasti läpi, mitkä kaikki lihakset tekevät töitä, kun trumpettisti käsittelee instrumenttiaan ja soittaa sitä. Lyhyesti kuvattuna melkein jokainen kehon lihas on aktiivisena soittaessa. Karvinen mainitsee, että ergonomisen soittoasennon yksi tärkeimpiä perustoja on hyvä ryhti. Se saatetaan kuitenkin ymmärtää väärin. Hyvä ryhti ei tarkoita paikallaan pysyvää, staattista asentoa vaan hyväryhtisessä asennossa on myös hyvä liikkua. Jokaisella soittajalla on erilainen ruumiinrakenne. Jotta tietylle oppilaalle löytyy hyvä soittoasento, täytyy ottaa huomioon jokaisen oppilaan oma ruumiinrakenne. (Ks. tarkemmin Karvinen 2008.)

Vuoden 2002 laajan taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ei soittajan ergonomiasta tai soittokunnon ylläpitoa mainita kertaakaan suoraan. Perusteisiin on kirjattu, että esimerkiksi esiintymiseen liittyviin muihin ongelmiin on kiinnitettävä huo-

miota. Opetussuunnitelman perusteissa mainitaan myös, että musiikkiopistotasolla tavoitteena on saada valmiudet musiikin itsenäiseen harrastamiseen tai ammatilliseen opiskelamiseen. Tämän yhteydessä ei ole kuitenkaan mainittu, että opettajien tulisi kiinnittää huomiota oppilaiden ergonomiaan ja auttaa niissä asioissa, jotta jatko-opinnoissa ei tulisi mitään ongelmia. (Opetushallitus 2002, 19.) Tämä vuoden opetussuunnitelman perusteiden luonnoksessa ergonomia ja fyysisen soittokunnan ylläpito on otettu huomioon. ”Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta huolehtimaan fyysisestä toimintakyvystään ja ergonomiasta ja kuulonsuojelusta musisoidessaan” (Opetushallitus 2017, 38-39). Jotta ergonomisia ongelmia vältettäisiin, on mielestäni tärkeää, että opettajat kiinnittäisivät huomiota oppilaidensa fyysiseen soittokuntoon ja toimintakykyyn.

Lapset käyvät musiikkiopistovuosinaan läpi puberteetin ja heidän kehoonsa muuttuvat. Närhen mukaan hallitun soittotekniikan pohja on tasapainoinen keho. Opettajan tehtävä on ohjata ja auttaa oppilasta oikean soittoasennon löytämisessä sekä kehonsa tiedostamisessa. Närhen mielestä opettajan tulisi myös opettaa ”kehoa vahvistavia, tukilihaksia aktivoivia ja tasapainoa kehittäviä harjoitteita”. (Närhi 2014, 4.) Närhen mukaan nuoruusiässä lapsen kuuluu hyväksyä oma muuttuva keho. (Närhi 2014.) Opettajina meidän pitää tukea oppilaita ja auttaa heitä ymmärtämään ja hyväksymään muuttuva keho, jotta heidän soittonsa sujuisi edelleen, muutoksista riippumatta. Trumpettitunneilla olisi hyödyllistä kiinnittää huomiota kehoon ja sen toimintaan soiton yhteydessä, jotta muu- tosta läpikäyvät nuoret kiinnittäisivät huomiota omaan soittotekniikkaansa ja ergonomi- aansa. Soittimen hallintaan kuuluu olennaisesti myös oman kehonsa hallinta.

4.3 Opetustavat ja apuvälineet

Soitonopettajaopiskelijat käyttävät opetuksessaan samoja opetustapoja, kun heitä opetaneet opettajat. Erilaiset opetustavat, joissa ei käytetä instrumenttia kulkeutuvat perin- teiden mukana sukupolvilta toisille. Osa näistä tavoista on saanut vuosien myötä sellai- sen aseman, että niiden tehokkuutta ei kyseenalaisteta.

Musiikissa yleinen opetustapa on mallintaminen. Opettaja soittaa ensin ja oppilas toistaa perässä kuulemaansa. Lapsi oppii kokemuksistaan heti syntyessään. Oppimisen poh- jana ovat ensin herkistyminen opittavalle asialle ja sen jälkeen siihen tottuminen. Nurmi ym. kertovat, että ”lapsen oppimista voi kuvata seuraavien ilmiöiden avulla: valmius rea- goida toisiinsa yhteydessä oleviin (assosioituviin, ehdollistuviin) asioihin, kyky jäljitellä mallin mukaan, taito hahmottaa vähitellen tietoisesti asioiden välisiä yhteyksiä” (Nurmi,

J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2015, 29). Oppilas oppii ymmärtämään erilaisten opetustapojen yhteyksiä toisiinsa iän myötä. Erilaisilla opetustavoilla voidaan opettaa oppilasta ymmärtämään sama opetettava asia ilman että käytetään instrumenttia. Oppilas oppii ymmärtämään erilaisten harjoitteiden yhteyden toisiinsa. Opettaja voi tarvittaessa jättää soittimen pois ja siirtää ilman soitinta opitun asian takaisin soittamiseen. Soitonopiskelussa tavoitteena on hyödyntää oppilaan aiemmin opittuja tietoja ja taitoja. Käyttämällä konkreettisia vertauskuvia tai arkipäiväisiä esimerkkejä opettaja pystyy esittämään oppilaille opetettavan asian hänelle tutussa muodossa ("pörise kuin ampiainen", "puhalla kynttilä" ja niin edelleen).

4.3.1 Opetustavat ilman soitinta

Observointien aikana näin hyvin vähän opetustapoja, joissa ei käytetty soitinta. Välillä joku opettajista vaihtoi opettajan ja oppilaan rooleja niin, että oppilas opetti ja opettaja oli oppilana. Osa haastattelemistani opettajista oli sitä mieltä, että erilaiset opetustavat ovat niin kauan hyviä ja toimivia, kun niillä on selkeä päämäärä, tavoite ja funktio. Osa oli sitä mieltä, että erilaisia tapoja ei kannata käyttää opetuksessa vain sen takia, että joku on niitä joskus käyttänyt tai sen takia, että yksinkertaisesti ei keksi muutakaan mitä opettaa. Eräs opettaja kertoi tekevänsä oppilaidensa kanssa painonnostoharjoituksia, joilla hän opetti oppilailleen kehonhallintaa ja ymmärtämistä.

Erilaisia opetustapoja ilman soitinta voi olla esimerkiksi erilaiset hengitys- sekä puhallusharjoitukset. Niillä yritetään saada oppilasta ymmärtämään ilmankäyttöä trumpetinsoitossa. Esimerkiksi, jotta oppilas ymmärtäisi konkreettisesti mitä opettaja tarkoittaa jatkuvalla tasaisella puhalluksella, voidaan oppilas haastaa pitämään paperia seinää vasten ilman että siihen saa koskea. Oppilas huomaa muutaman yrityksen jälkeen, että paperi pysyy seinää vasten parhaiten, jos sitä vasten puhaltaa tietyllä ilmamäärällä ja tasaisesti. Ilmanpainetta ja käyttöä voi demonstroida myös esimerkiksi läpinäkyvällä putken palalla, jossa on pieni pallo sisällä. Jotta pallo liikkuu, täytyy putkeen puhaltaa tietyllä ilmanpaineella. Puhaltamalla pilliin tai putkeen opettaja voi demonstroida samaa ajatusta mitä trumpettiin puhaltaminen on.

Harjoiteltavaa kappaletta voidaan harjoitella ilman soitinta esimerkiksi laulamalla ja harjoittelemalla sormituksia ilmaan tai pöytää vasten. Jos oppilas osaa laulaa hyvin kannattaa opettajan hyödyntää tätä osaamista. Trumpetikappaletta laulaessa oppilas kokee kappaleen eri tavalla.

4.3.2 Apuvälineet

Trumpetinsoittoon on olemassa paljon muitakin apuvälineitä kuin perinteiset sordiinot. Sordiinoita on tehty myös harjoittelukäyttöön. Näistä kuuluisimmat ovat Yamahan suunnittelema Silent Brass sekä Uusi-Seelantilaisen Brenmer Musicin sshhmute. Yamahan suunnittelema Silent Brass on sordiino, joka vaimentaa soittimen äänen lähes olemattomiin. Sordiinon sisällä oleva pieni mikrofoni lähettää analogisesti signaalin pieneen lähettimeen, johon voi kytkeä kuulokkeet ja kuunnella omaa soittoaan. Lähettimeen voi myös liittää jonkin muun äänentoistolaitteen. Näin voit kuunnella oman soittonsi lisäksi myös esimerkiksi taustanauhaa. Silent Brassin suurin etu on se, että sitä käyttämällä voi harjoitella missä vain ja milloin vain ketään häiritsemättä. Brenmer Musicin sshhmute:lla pyritään samaan, mutta se vaimentaa soitinta vähemmän. Sshhmutessa ei ole mikrofoonia, joten omaa soittoa kuulee vain vaimennettuna. Sshhmuten etu on se, että sillä harjoittellessa soittaminen tuntuu siltä kuin ei olisi sordiinoa. Silent Brassin käytössä ilmanvastus on erilainen, koska sordiino tukkii trumpetin kello-osan kokonaan.

Yhdysvaltalainen Warburton myy P.E.T.E. nimistä ansatsinharjoituslaitetta. Sillä harjoitetaan huulten lihaksia. P.E.T.E on pieni, yleensä metallinen, laite, joka on pienen putken muotoinen. Putki laitetaan huulien väliin ja sitä kannatellaan suunympärysalueen lihaksilla, samalla suupielistä puristaen. Tällöin saadaan aikaseksi koko suualueen lihasten jännitystä. Vaadittava harjoitusmäärä on muutamia minuutteja päivässä (Warburton 2017). P.E.T.E.:llä harjoittelun voi tehdä helposti, vaikka nukkumaanmenon yhteydessä. Karvinen kertoo opinnäytetyössään ansatsin eli huulien ja suun äänentuottoasennon olevan yksi tärkeä osa trumpetinsoittoa. Tietyllä huulten asennolla ja ilman värähtelyllä saadaan aikaiseksi instrumentista kuuluva ääni. (Karvinen 2008, 15-17.) P.E.T.E.:llä voidaan kehittää huulten ja suualueen lihaksistoa ja niiden hallintaa.

Toinen yhdysvaltalainen keksintö on Prohands hand exerciser. Sitä käyttävät kaikki vuorikiipeilijöistä ammunnanharrastajiin ja vaskisoittajiin. Prohands on käytännössä trumpetin keskiosan näköinen laite, jossa venttiilien sisällä on hyvin jäykät jouset. Jäykkyyksaitteita on paljon erilaisia. Laitteella harjoitetaan yksittäisten sormien ja käsien lihaksia ja hallintaa. Prohands on erittäin hyvä laite tarkkuutta ja täsmällisyyttä vaativan hienomotoriikan vahvistamiseen. Venttiilien sisällä olevat jouset vastustavat käyttäjän painallusta ja näin käyttäjä joutuu käyttämään useita sormien, käsien ja käsivarrenlihaksia, jotta venttiilit menevät pohjaan. Laitteen käytöllä saadaan lisää voimaa sormien lihaksiin.

(Prohands 2017.) Prohands:illä voidaan harjoitella hienomotorisia taitoja, joista Matinlassi on kertonut kattavasti opinnäytetyössään (Kts. tarkemmin Matinlassi 2014) ja Porander artikkelissaan *Musiikkipedagogin käsikirjassa* (Kts. tarkemmin Porander 2012).

Erilaisten apuvälineiden käyttöön opettajilla oli erilaisia mielipiteitä. Osa tiesi, että opetuksen avuksi on tehty monenlaisia apuvälineitä, osalle jotkin uusimmista laitteista tulivat yllätyksenä. Eräs opettaja sanoi ymmärtävänsä apuvälineiden tarkoituksen, mutta totesi samalla, kun kaikki samat harjoitteet voi tehdä instrumentilla, niin miksi pitäisi hankkia erillisiä laitteita? Soittoharrastus on hyvin henkilökohtaista ja parin opettajan mielestä kaikenlaisen erikoisen harjoittelun tekeminen on hyvää, jos oppilas kokee oppivansa siitä jotain ja se kehittää hänen taitojaan.

4.4 Oppilaan kehittyminen musiikkiopistoaikana

Musiikkiopistojen oppilaat viettävät melkein koko koulu- sekä nuoruusikänsä opettajiensa kanssa. Oppilaat saattavat olla pisimmillään jopa yli kymmenen vuotta samalla opettajalla ja viimeisten vuosien aikana opettaja-oppilassuhde on muuttunut aloitusvuosista huomattavasti. Osalle oppilaista soitonopettaja saattaa olla ainut aikuinen, jonka kanssa hän viettää aikaa säännöllisesti kerran viikossa kahdestaan. Soittimesta riippuen aloitusaika saattaa vaihdella. Trumpetinsoitto aloitetaan yleensä 6-7-vuotiaana, kun etuhampaat ovat vaihtuneet rautahampaiksi. Oppilaat opiskelevat musiikkiopistossa, kunnes suorittavat musiikkiopiston päättötodistuksen vaatimukset. Nykypäivänä on hyvin yleistä, että musiikkiopistoissa on myös aikuisopiskelijoita. Opetusta halutaan tarjota kelle vain, iästä riippumatta.

Musiikkiopistovuosien aikana oppilaat kehittyvät sekä fyysisesti että psyykkisesti. Lapset kasvavat ja kehittyvät nuoriksi aikuisiksi omaa tahtiaan, esimerkiksi tyttöjen murrosikä on aiemmin kuin poikien. Oppilailla on vaikeuksia hahmottaa omaa kehoaan muutoksen aikana. Tämä voi vaikuttaa soittomotivaatioon ja jopa harrastuksen jatkamiseen. Oppilaan sosiaalisella ympäristöllä on tärkeä rooli vertaistukena. Lapset vertaavat oppimistaan muihin ikätovereihin. Heidän itsetuntonsa vahvistuu, kun he huomaavat kuinka taitavia soittajia he ovat. Vanhempien mielenkiinto soittoharrastusta kohtaan on lapsille tärkeää. Toisaalta oppimisympäristö voi vaikuttaa oppilaan kehitykseen myös negatiivisesti. Hänen voi olla vaikeaa keskittyä harjoitteluun, jos hän kokee, että joku muu edistyy huomattavasti enemmän kuin hän itse. (Anttila 2004, 94-95, 102-103.)

Tällä hetkellä musiikkiopistoissa olevista sekä tulevista oppilaista voidaan puhua diginatiivina sukupolvena. Diginatiivilla sukupolvella ”tarkoitetaan 1980-luvulla syntyneitä ja heidän lapsiaan” (Nurmi ym. 2015, 70). 1980-luvulla syntyneet ovat eläneet koko elämänsä maailmassa, jossa teknologiaa on ollut olemassa. On luonnollista, että kun he saavat lapsia, heidän lapsensa elävät myös teknologian täyteistä elämää. Lapset pelaavat videopelejä ja oppivat käyttämään teknologiaa jo varhaisesta iästä lähtien. Heidän ajankäyttönsä ja oppimisensa muuttuvat teknologian tullessa mukaan elämään (Nurmi ym. 2015, 70).

4.4.1 Oppilaan suhde itseensä ja musiikinkuunteluun

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman tämän vuotisessa luonnoksessa kerrotaan, että opetuksen tulisi luoda hyvät edellytykset sille, että oppilaalle muodostuu hyvä suhde musiikkiin ja musiikin harrastamiseen koko elinikänsä ajaksi (Opetushallitus 2017). Kaikilla seuraamillani tunneilla oppilasta huomioitiin hyvin. Parilla oppitunnilla opettajat antoivat oppilaan soittaa yksin koko ajan, toisilla oppitunneilla opettajat soittivat oppilaidensa kanssa. Oppilaiden ja opettajien välinen vuorovaikutus oli kaikilla seuraamillani oppitunneilla sujuvaa.

Tärkeää on, että oppilas oppii tarkkailemaan omaa opiskeluaan ja oppimistaan ja samalla oppii tuntemaan omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Tähän suosittelen lääkkeeksi esimerkiksi oman soiton äänittämistä ja kuuntelemista ja sen analysoimista. Oppilas huomaa itse saavansa aikaan tuloksia, kun hän kuulee nauhalta, miten on ajan mittaan kehittynyt. Tämä taas vaikuttaa positiivisesti oppilaan minäkuvaan ja itsetuntoon. Mitä enemmän oppilas saa positiivisia kokemuksia, sen parempi. Oppilaan tulisi nauttia omasta osaamisestaan ja soitosta. Tätä voidaan edesauttaa sillä, että hänelle tarjotaan sellaista opetusmateriaalia, joka vastaa hänen tavoitteisiinsa. (Bauer 2014, 82-86; Opetushallitus 2017, 7.)

Ammattilaisten kuuntelu voi olla lapsien kehitykselle ja itsetunnolle hyväksi tai haitaksi. Laine kertoo opinnäytetyössään, että ammattilaisten soiton kuuntelusta voi olla myös haittaa. Oppilaan itsetunto saattaa kärsiä, jos hän kuuntelee kappaletta, jota itse harjoittelee. Tempo saattaa ammattilaisella olla nopeampi ja oppilaan itsetunto kärsii siitä, että ei itse kykene samaan tempoon. Liian kapea kuuntelu saattaa vaikuttaa lapsen tulkintaan. Oppilas voi alkaa matkia jotain tiettyä solistia, jota kuuntelee. Oppilaalle tulee tarjota laaja valikoima eri soittajien versioita kappaleesta, jota harjoitellaan. Näin hän voi

omaksua yhdeltä ammattilaiselta jonkin yhden asian ja toiselta jotain muuta. Laineen mukaan ammattilaissoittajia kuuntelemalla, kappaleen kokonaisuuden ja sisällön hahmottaminen on paljon helpompaa. Oppilas kuulee, miltä kappale kuulostaa ja voi sitä kautta oppia tulkitsemaan kappaletta eri tavalla. (Laine 2014, 27-28.)

Opettajien tulisi (Opetushallitus 2017, 35) ”ohjata oppilasta kuuntelemaan omaa musiointiaan ja mukauttamaan sen osaksi soivaa musiikillista kokonaisuutta” ja ”tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi musiikin kuuntelijaksi.” Jo 2005 vuoden perusteissa yhtenä tavoitteena on tutustua eri musiikkikulttuureihin kuuntelemalla ja soittamalla musiikkia (Opetushallitus 2005, 9). Mielestäni näihin tavoitteisiin päästään esimerkiksi jakamalla oppilaille erilaista musiikkia kuunneltavaksi ja soitettavaksi. Tällöin heidän käsityksensä musiikista ja sen moninaisuudesta laajenee. Haastatellessani opettajia yksi opettajista kertoi opettavansa oppilailleen, miten etsiä musiikkia, eikä vain tarjoavansa erilaista musiikkia. Näin oppilaat kehittyvät paremmiksi kuuntelijoiksi, kun osaavat etsiä itse musiikkia eivätkä vain odota, että heille tarjotaan musiikkia kuunneltavaksi.

Muusikolle yksi tärkeimpiä työkaluja on hänen oma kuulonsa ja sen suojeleminen on yhtä tärkeää. Trumpettiopettajille saattaa olla raskasta kuunnella monta soittotuntia peräkkäin kovaäänistä soittoa. Myös opettajan tulee huolehtia kuulostaan. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnoksissa on ilmaistu, että opettajien tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, että oppilaat ovat tietoisia kuulonsuojelusta (Opetushallitus 2017).

Monet muusikot kärsivät kuulon heikentymisestä ja tinnituksesta. Miikka Peltomaa mukaan ”Pitkäkestoista tinnitusta esiintyy noin 15%:lla väestöstä ja häiritsevää tinnitusta parilla prosentilla.” (Miika Peltomaa 2017). Tinnituksella tarkoitetaan korvissa kuuluvaa ääntä, joka ei johdu jostain ulkoisesta lähteestä. Tinnitukseen ei aina ole parannuskeinoja, mutta siitä kärsiviä ihmisiä voidaan auttaa. Oppilaiden kuulonsuojeluun on hyvä kiinnittää huomiota jo varhaisessa vaiheessa, koska jo parinkymmenen vuoden iässä ihmisten kuulo alkaa heiketä. Muusikot voivat altistua melulle jokapäiväisessä työssään. 80 desibeliä ylittävä ääni voi olla haitaksi kuulolle. Pahimmillaan melu voi aiheuttaa meluvamman. Vuoden 2009 Espoon musiikkiopiston meluntorjuntaohjeissa kerrotaan, että trumpettiopettajat altistuvat noin 81-82 desibelin äänelle työpäivässä, joka koostuu 4-8 tunnista. Desibelimäärä on siis hyvin lähellä kuulolle haitaksi olevia lukemia. Ohjeeksi EMO on antanut sordiinojen käytön mahdollisuuksien mukaan, itsensä sijoittelun sekä kuulonsuojaimien käytön. Kuulonsuojelussa kannattaa ottaa oppilaiden kanssa puheeksi

myös se, kuinka he kuuntelevat musiikkia vapaa-ajallaan. Nappikuulokkeiden käyttö ja täydellä voimakkuudella musiikin kuunteleminen on pitkällä tähtäimellä haitallista. Mielestäni oppilaita pitää opettaa terveelliseen musiikinkuunteluun. Kuulonsuojeluun on tarjolla erilaisia korvatulppia, muun muassa omalle korvalle valettuja korvatulppia, joiden filttareita voi vaihdella.

(Peltomaa 2017; Espoon musiikkiopisto 2009.)

4.4.2 Palauteen anto ja vastaanottaminen

Palaute oppitunneilla oli pääosin suullista. Se oli yleensä suoraa ja rakentavaa. Yhdellä seuraamallani oppitunnilla oppilaan ja opettajan välinen vuorovaikutus oli enemmän ystävien välistä vuoropuhelua muistuttavaa kuin opettajan ja oppilaan välistä kommunikointia. Tällä tunnilla olikin hyvin pitkään saman opettajan oppilaana ollut oppilas. Vaikka keskustelu oli avointa ja kaverillista, ei opettaja hyväksynyt silti oppilaan tekosyitä hänen soittaessaan huonosti vaan vaati tältä parasta osaamista. Opettaja ja oppilas pystyivät keskustelemaan kappaleen tulkinnasta ja opettaja antoikin oppilaille vapaat kädet tulkinnan kannalta, mutta vaati kuitenkin, että oppilas pysyisi soiton aikana omassa tulkinnassaan. Opettajat antoivat eri ikäisille erilaista palautetta. Palautteen antamisella opettaja voi vaikuttaa oppilaan motivaatioon. (Opetushallitus 2017, 40.)

5 Oppituntimallit

5.1 Perinteikäs malli

Havaintojeni ja kokemukseni perusteella perinteinen oppituntimalli on seuraavanlainen. Oppitunti aloitetaan tervehtimällä ja vaihtamalla kuulumiset, jonka jälkeen lämmitellään noin viisitoista minuuttia. Yleensä aloitetaan huuli- ja tai suukappalepärästelyllä, jonka jälkeen soitetaan sävelasteikkoja yhdessä tai erikseen. Tämän jälkeen oppilas soittaa saamansa läksyt, alusta loppuun tai osissa. Opettaja kommentoi kokonaisuutta ja korjaa virheet minimiin. Sen jälkeen käsitellään toinen läksykappale. Yleensä ensimmäinen on etydi, jolla päästään alkuun. Toinen kappale on jokin soolokappale. Oppitunnin lopussa katsotaan uutta kappaletta ja annetaan uusi etydi läksyksi. Aika loppuu yleensä kesken, kun seuraava oppilas koputtaa jo ovella. Varsinaisia loppuverryttelyjä ei tällaisilla tunneilla pidetä.

5.2 Pohdinta perinteikkäästä mallista

Perinteisen mallin mukainen soittotunti on systemaattinen ja jatkuvuus on taattua. Monet oppilaat pitävät tästä mallista, koska tietävät odottaa tiettyjä asioita. Jatkuvuuden tuntu on erittäin tärkeä osa tätä mallia. Oppituntia jatketaan käytännössä siitä mihin jäätiin edellisellä kerralla. Mutta palveleeko tämä malli kaikkia oppilaita ja miten se toimii esimerkiksi silloin, kun oppilas on väsynyt tullessaan soittotunnille tai jos oppilas on ylienerginen? Tietynlaista mallia käyttävät opettajat saattavat törmätä ongelmiin, kun oppilas ei vireystilansa takia tai jostain muusta syystä pysty toteuttamaan oppitunnin kulun mukaisia harjoituksia. Jos nuori oppilas tulee suoraan koulupäivän jälkeen soittotunnille, kannattaa harkita, miten tunnin käyttää hyödyksi. Voisiko läksykappaleita tarkastaa parin viikon välein? Uuden kappaleen esille ottamista voisi miettiä useammasta lähtökohdasta.

Kysyessäni opettajilta haastattelujen yhteydessä heidän oppituntimalleistaan, osa opettajista kertoi, että heillä ei ole mitään varsinaista mallia. Eräs opettaja kertoi, että vuosien työnteon jälkeen ja oppilaiden tuntemisen kautta on helpompi pitää oppitunteja tietyillä isoilla raameilla, joita voi oppitunnin edetessä muuttaa. Oppilaiden ja opettajan vireystilan lisäksi oppitunnin kulkuun vaikuttaa huomattavasti edellisellä kerralla saadun läksyn tarkoitus ja haasteellisuus.

5.3 Miten oppitunteja voisi kehittää?

Oppitunnin voisi aloittaa esimerkiksi pienellä venyttelyllä. Jos oppilaalla on liikaa energiaa tullessaan tunnille, saadaan pienellä venyttelyllä oppilas rauhoittumaan ja purkamaan ylimääräinen energia pois. Tai päinvastoin, jos oppilas on väsynyt tullessaan tunnille, voidaan tehdä venyttelyä siksi, että oppilas aktivoituisi ja hänen olisi helpompi keskittyä. Puhallinsoittajille on tärkeää, että keho on rentona soittaessa. Venyttelyyn ei tarvitse käyttää 15 minuuttia vaan nopea viiden minuutin venyttely ja kehon herättely auttavat. Venyttelyn voisi tehdä joko tunnin alussa tai kesken tuntia, jolloin oppilas saa tarvitsemansa tauon ja samalla aktivoidaan keskittymistä ja jaksamista.

Varsinaista lämmittelyosiota suunnitellessa tulisi miettiä oppitunnin tavoitteita. Onko tavoitteena vaativien kappaleiden soittaminen vai tekniset harjoitteet lämmittelyjen jälkeen? Opettajan tulisi ottaa huomioon, miten oppilas kokee lämpiävänsä parhaiten. Oppilailla on paras käsitys siitä, miten he haluavat lämmitellä ennen mitään osiota. Jollei oppilaalla ole mielipidettä, kannattaa opettajan pohtia tunnin rakennetta ja lämmittelyn tarpeellisuutta.

Useampi opettaja kertoi tekevänsä erilaisia lämmittelyharjoituksia aina tietyn jakson ajan, jonka jälkeen hän vaihtaa johonkin toiseen lämmittelyharjoitukseen. Näin oppilas oppii erilaisia lämmittelyharjoitteita ja ymmärtää, mikä lämmittelytapa toimii hänelle parhaiten. Lämmittelyosiosta voi tehdä mielenkiintoisemman lisäämällä taustanauhan muuten yksinkertaisiin harjoituksiin.

Yhdellä observoimistani opettajista oppilaat lämmittelivät jo ennen soittotunnille tuloa. Näin opettajalla on enemmän aikaa opettaa uutta oppitunnilla ja auttaa vanhojen läksyjen oppimisen prosessissa. Asteikoita voidaan käydä läpi, mutta varsinainen lämmittely olisi suoritettu etukäteen. Opettaja kertoi haastattelussa, että pienempien oppilaiden kohdalla hän lämmittelee oppilaan kanssa soittotunnilla. Tämä siksi, että pienimmät oppilaat ymmärtäisivät, miksi lämmittelyä tehdään ja miten sitä voi tehdä. Mikä lämmittelyn oikea päämäärä on, kun sitä tehdään soittotuntien aikana? Onko kyseessä lämmittely vai harjoitellaanko siinä jo jotakin? Oppilaille on hyvä tehdä selväksi, milloin harjoitellaan ja milloin ei.

Oppitunnin keskivaihe voisi olla vaihtelevasti joko uuden kappaleen tutkimista tai vanhan läksykappaleen kertaamista. Läksykappaleiden osalta voi miettiä niiden tavoitteita sekä sitä, kuinka usein niitä käydään läpi soittotunneilla. Onko tarkoituksena harjoittaa oppilaan prima vistaa vai oppilaan kuuntelutaitoja? Oppilaalle voi soittaa ensin kappaleen jonkun muun trumpettistin soittamana. Näin oppilas saa monipuolisia malliesimerkkejä. Mitä jos kappaleesta ja säveltäjästä kerrottaisiin enemmän ennen kuin kappaletta käydään läpi. Vai pitäisikö oppilaalle antaa läksyksi tiedonhankintatehtävä? Tärkeää on, että opetusasioiden järjestys vaihtelisi, jolloin oppilas ei osaa odottaa seuraavaa asiaa vaan joutuu harjoittelemaan aktiivisesti, jotta osaa milloin vain soittaa pyydettyä asiaa. Oppituntien ilmapiirin tulee olla myönteinen, oppilaat menestyvät tällöin huomattavasti paremmin kuin silloin, kun oppimisympäristö on negatiivissävytteinen.

Soittotuntien rakentamisessa on tärkeää ottaa huomioon soittajan kestävyys. Trumpetin soittaminen ja kannattelemineen on fyysisesti raskasta ja nuorilla oppilailla ei ole kestävyttä ja lihasvoimia sen pitkäjaksoiseen kannattelemiseen. Soittotunnit tulisi rakentaa sen mukaan, kuinka paljon oppilas jaksaa soittaa. Lähtiessään soittotunnilta oppilaalle pitäisi jäädä sellainen tunne, että tekee mieli soittaa lisää. Näin hän voi harjoitella motivoituneesti päästyään kotiin.

Oppitunteja voidaan monipuolistaa myös improvisaatiolla, oppilaan kanssa yhdessä valitulla erilaisella ohjelmistolla ja ryhmätyöskentelyllä. Improvisaatioharjoituksissa voidaan keskittyä oppilaan taiteelliseen ulosantiin ja improvisaatiotaitojen kehittämiseen. Ne harjoittavat myös oppilaan musiikinkuuntelutaitoja ja hän oppii ymmärtämään omaa soittoaan suhteessa muihin, jos harjoitusta tehdään ryhmässä. Ohjelmistoa muokkaamalla ja ottamalla huomioon oppilaan mielipiteet, voidaan motivoida oppilasta harjoittelemaan ahkerammin. Kappaleet, jotka oppilas itse on valinnut, motivoivat oppilasta useimmiten harjoittelemaan niitä aktiivisemmin. Ohjelmiston monipuolisuudella on suuri merkitys opiskelumotivaation kannalta. Erilaisilla ryhmätunneilla voidaan harjoittaa monia asioita esimerkiksi oppilaiden yhteistyötaitoja, kuuntelemista, sävelpuhtautta ja jopa tulkintaa. Trumpetinsoittajan on tärkeä oppia keskittymään omaan soittoonsa huolimatta, mitä ympärillä tapahtuu erityisesti orkesterisoitossa. Tämä keskittymiskyvyn kehittyminen voi auttaa oppilasta muussa elämässä.

5.4 Luokkatilat

Hyvin olennainen osa oppituntia on luokkatila, jossa oppituntia pidetään. Observoimani soittotunnit pidettiin hyvin erilaisissa tiloissa. Osa tunneista pidettiin tavallisissa koululuokissa, jossa pulpetit hallitsivat tilaa, kun taas osalla opettajista oli luokka, joka oli soitonopetusta varten suunniteltu. Joillakin opettajista oli jopa oma trumpettiluokka, jossa saattoi samalla säilyttää kaiken opetukseen liittyvän materiaalin. Luokilla oli akustisesti ja toiminnallisesti suuria eroja. Eräs luokka oli hyvin pieni, mutta korkea, jolloin tila oli akustisesti parempi trumpettille. Osa opettajista oli joutunut siirtymään varsinaisista luokkatiloistaan evakkoon, koska niissä tiloissa oli havaittu sisäilmaongelmia. Sisäilmaongelmia on tällä hetkellä hyvin monissa musiikkioppilaitoksissa ja niiden korjaamiseen tehdään töitä. Luokkatilojen tulisi olla fyysisesti turvallisia ja sellaisia, että niissä on hyvä olla ja soittaa (Opetushallitus 2017, 8). Puhaltajille on hyvin tärkeää, että sisäilma on hyvänlaa-

tuista, koska instrumenttimme vaatii hengitysilman käyttöä. Itse olen ollut oppilaana kahdessa koulussa ja koivun siitepölylle allergisena voin todeta, että sisäilmaongelmista on paljon haittaa.

Kaikissa luokkatiloissa oli sähköpiano, pystypiano tai flyygeli. Näitä opettajat käyttivät yleensä lämmittelyjen yhteydessä, mutta myös joskus sävelpuhtaudesta puhuttaessa. Muita instrumentteja ei ollut kuin yhdessä observoimani tunnin luokassa. Jos luokkatilassa on muita instrumentteja säilössä, opettaja voi mahdollisuuksiensa mukaan hyödyntää niitä. Kaikissa luokissa ei ollut nuottitelineitä vaan osaan opettajat olivat joutuneet hakemaan nuottitelineet erikseen tai tuomaan oman mukanaan. Vesipisteitä oli vain muutamassa luokassa, mikä tavallaan ei ole välttämättömyys, mutta on kuitenkin hyvä lisä. Luokkien sisustus oli hyvin erilaista. Tuolit olivat yleensä tavallisia aikuisille suunniteltuja tuoleja, joilla ergonomisesti istuminen on lapsille haastavaa. Joillakin soittotunneista niitä ei käytetty ollenkaan vaan koko soittotunnin ajan seistiin. Suuremmissa luokkatiloissa oli tarjolla liitutaulua tai fläppitaulua, pienemmissä taas ei. Tietokoneita oli pääosin vain niissä luokissa, jotka olivat koululuokkia. Koululuokissa oli tarjolla videotykkejä, tietokoneita ja älytauluja. Säilytystilaa oli myös koululuokissa enemmän, mutta koulua varten, ei niinkään soittotunteja varten. Yhdessä luokassa oli tarjota kokonainen PA-järjestelmä, kaiuttimineen, mikserineen ja mikrofoneineen. Näitä kyseisessä luokassa opettanut opettaja hyödynsi opetuksessaan.

Yleinen ongelma tuntuu olevan se, että kenelläkään opettajista ei ole omaa trumpetti- luokkaa. Omista musiikkiopistoajoistani muistan, että meillä oli pitkään oma trumpetti- luokka, mutta myöhemmin jouduimme jatkuvasti vaihtelevaan luokkaa. Luokan vaihtuminen on oppilaalle sekä opettajalle raskasta. Opettajat joutuvat vaihtamaan luokkatilaa useasti päivän aikana, eikä mihinkään luokkatilaan ehdi tottua. Oppilaille saattaa tulla myös epätietoisuutta siitä, missä musiikkiopiston luokassa soittotunti pidetään, jos vaihtuvuus on tiuhaa. Omassa trumpettiluokassa, opettajat voisivat säilyttää opetusmateriaalinsa samassa tilassa eikä tarvitsisi siirtyä jatkuvasti paikasta toiseen nuottien ja opetusvälineiden kanssa. Oman trumpettiluokan voisi myös sisustaa sellaiseksi, että oppilaat viihtyisivät siinä. Luokka jo itsessään antaisi oppilaille turvallisuuden, rentouden ja avoimuuden tunnetta, jos se on sisustettu hyvin (Opetushallitus 2017, 8). Myös erilaisia opetusvälineitä voisi säilyttää opetustiloissa, jolloin niitä käytettäisiin todennäköisesti enemmän, kun ne olisivat aina saatavilla. Oppituntien pitäminen akustisesti erilaisissa tiloissa on suotavaa. Tällöin oppilas oppii ymmärtämään, kuinka instrumenttia täytyy soittaa erilaisessa akustiikassa. Iso juhlasali vaatii enemmän ääntä kuin pieni soittoluokka,

kaikuvat tilat antavat tukea omalle soitolle. Vaikka akustisesti erilaisissa tiloissa soittamisesta on oppimisen kannalta hyötyä, ei jatkuva opetusluokkien vaihtelu ole järkevää.

6 Johtopäätöksiä

Suurin osa observoimistani opettajista opetti ajan myötä vakiintuneilla opetustavoillaan. Opettajat kiinnittivät eniten huomiota soittajien soittovireeseen, soittoasentoon, virheisiin, rytmiin ja tempossa soittamiseen sekä antoivat positiivista palautetta, kun oppilaat soittivat hyvin. Opetus olisi mielestäni paikoitellen kaivannut vähän lisää monipuolisuutta, jotta oppilaiden mielenkiinto olisi säilynyt oppitunnin alusta loppuun saakka.

Osa opettajista käytti teknologiaa opetuksessaan, osa taas ei. Teknologiaa hyödyntävät opettajat osasivat käyttää laitteitaan sujuvasti ja heidän oppilaansa tuntuivat omaksuneen sen käytön. Monet haastatteleman opettajat kertoivat, että syy sille miksi musiikkioppilaitoksissa ollaan jäljessä teknologian käytön suhteen, on musiikkiopistojen asenteissa sekä taloudellisissa resursseissa. Musiikkiopistoilla ei ole varaa teknologian hankkimiseen ja opettajien kouluttamiseen. Joissakin musiikkiopistoissa on kuitenkin hankittu tabletteja opettajien käyttöön.

Observointien ja haastattelujen jälkeen tulini siihen lopputulokseen, että opettajat keskustelevat ja tekevät töitä saadakseen oppilaat ymmärtämään ergonomian ja fyysisen kunnan tärkeyden. Käytännössä monet opettajat ovat kuitenkin jättäneet fyysiset harjoitteet soittotuntien ulkopuolelle.

Oppilaat, joiden tunneilla käytettiin teknologiaa, olivat erittäin innostuneita sen käytöstä. Heitä kiinnostivat opettajan tabletilla näyttämät videot ja soittamat ääninäytteet. Tabletin käytön jälkeen oppilaat olivat virkeitä jatkamaan soittamista. Yleensä apuvälineiden käyttö opetuksessa toi vaihtelevuutta opetukseen.

Teknologiaa tulisi mielestäni lisätä opetukseen. Opetushallituksen asettamat perusteet taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmiin vaativat teknologian hyödyntämistä opetuksessa. Musiikkipedagogien koulutukseen tulisi mielestäni lisätä pakollinen kurssi tai kursseja, joilla opiskelijoita opetettaisiin käyttämään teknologiaa. Kaikki musiikkipedagogiopiskelijat eivät ole luonnostaan kiinnostuneita tutkimaan teknologian mahdollisuuksia. Pakollisilla teknologiaa käsittelevillä kursseilla opiskelijat saisivat työkaluja opetuksensa

tueksi työelämää varten. Teknologiakursseiden yhteyteen olisi hyvä järjestää myös pakollisia tekijänoikeuksiin liittyviä kursseja.

Erilaiset musiikkisovellusten tekijät voisivat mielestäni tehdä enemmän yhteistyötä musiikkiopiston opettajien kanssa. Tällöin he saisivat suoraa palautetta opettajilta sovellusten tarpeista ja toimivuudesta käytännössä. Näin musiikkisovelluksista voitaisiin tehdä paremmin musiikinopetusta tukevia.

Tämän vuoden uusissa Opetushallituksen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden luonnoksissa kiinnitetään huomiota kuulonsuojeluun. Osa opiskelijoista ja perheistä eivät tule ajatelleeksi persoonallisten korvatulppien ja soittoa auttavien apuvälineiden hankkimista. Osalle esteenä voi olla myös korvatulppien ja välineiden hinta. Musiikkiopistot voisivat auttaa tekemällä isoja yhteistilauksia pienistä älypuhelimiin liitettävistä mikrofoneista sekä valetuista korvatulpista. Isoilla yhteistilauksilla tuotteiden hintoja saataisiin alemmas ja perheillä olisi mahdollisuus hankkia näitä välineitä.

Uusille pedagogeille voisi mielestäni määrätä mentoriksi alalla työskentelevän opettajan, mieluiten saman instrumentin opettajan, silloin kun he aloittavat työt. Mentoripedagogi voi kertoa nuorelle pedagoginalulle kokemuksistaan alasta ja nuori pedagogi voi kertoa vanhemmalle esimerkiksi teknologian käytöstä tai uusimmista pedagogisista innovaatioista. Tällä saataisiin aikaan opettajien välistä pedagogista keskustelua, josta kukin voi oppia jotain uutta.

Trumpettipedagogit voisivat järjestää vuosittain yhteisen seminaarin, jossa keskusteltaisiin pedagogisista näkökulmista ja ajatuksista. Hiljaista tietoa voitaisiin siirtää tällaisissa tilaisuuksissa vanhoilta pedagogeilta uusille. Uudet pedagogit taas voisivat tuoda esille uusia pedagogisia innovaatioita ja tuoreita ajatuksia. Samankaltaisissa tilaisuuksissa voitaisiin kouluttaa esimerkiksi teknologian käyttöä opetuksen apuvälineenä tai ergonomiana. Suomen Trumpettikilta voisi tehdä enemmän töitä pedagogisen yhteistyön parantamiseksi. Kilta on koonnut hyvin yhteen kaikki Suomen trumpettistit, mutta opettajien mukaan varsinaista pedagogista keskustelua on ollut hyvin vähän.

Liikunnan ja ergonomian merkitystä opetuksessa tulisi mielestäni korostaa jo uusien opettajien koulutuksessa. Ergonomiakursseilla pitäisi käydä läpi sitä, miten ergonomisia ongelmia voidaan ennaltaehkäistä sekä hoitaa, kun niitä ilmenee oppilailta. Kurssin järjestämisessä voisi tehdä yhteistyötä esimerkiksi terveystieteiden ja liikunta-alan opiskelijoiden

kanssa. Liikuntaa ja sen tärkeyttä tulisi mielestäni korostaa oppitunneilla. Esimerkiksi lukukauden lopussa oppilaiden ja vanhempien kesken pelattava jalkapallo ottelu on ryhmäyttävä ja mukava keino tuoda esille liikunnan merkitys musiikin tekemisessä.

Luokkatilaongelmasta keskustelin monen opettajan kanssa. Kaikki olivat ymmärtäväisiä musiikkiopistojensa tilaongelmia kohtaan, mutta toivoivat, että saisivat oman luokan jossain vaiheessa työuraansa. Tilaongelmaa on vaikea sivuuttaa, mutta jotain pitäisi tehdä, että kaikki soitinryhmät saisivat omat luokkansa. Luokkatilojen määrä ja tarve tulisi mielestäni suhteuttaa opettaja- ja opiskelijamäärään. Onko yksi tai kaksi trumpettiluokkaa silti liikaa vaadittu musiikkiopistoilta? Jos luokan voisi jakaa kesken jonkun toisen vaskiinstrumentin opettajan kanssa, auttaisiko se ongelmaan?

7 Pohdinta

Mielestäni pääsin opinnäytetyössäni omiin tavoitteisiini. Tavoitteeni oli tutkia miten pääkaupunkiseudun trumpettiopettajat opettavat. Mielestäni sain observointiajat toteutettua hyvin. Haastattelut toteutuivat toivomallani tavalla ja opin tuntemaan pääkaupunkiseudun trumpettiopettajia sekä kuulin heidän mielipiteitään trumpetinsoitonopetuksesta.

Otantani oli hyvin pieni, mutta jo kuuden trumpettiopettajan mielipiteet ja observoinnin tulokset antavat osviittaa siitä, että teknologiaa, oppilaan fyysisen kunnon huolehtimista, erilaisia apuvälineitä ja opetustapoja voisi hyödyntää enemmän soitonopetuksessa. Olisin voinut suurentaa otantaani laajentamalla observoinnin käsittämään myös esimerkiksi muiden vaskisoitinten opetusta tai olisin voinut tehdä sähköpostitse kyselyn kaikille Suomen trumpettiopettajille, jotta otanta olisi ollut suurempi ja luotettavampi. Sähköpostikyselyn haasteina olisi ollut sähköpostiosoitteiden kerääminen sekä vastausten saaminen. Syvyyttä työn tuloksiin olisin voinut tuoda lisää sillä, että olisin keskittynyt enemmän vain yhteen aihealueeseen, esimerkiksi teknologian käyttöön.

Teknologian hyödyllisyyttä ja käyttömahdollisuuksia opetuksessa tulisi mielestäni tutkia vielä enemmän, jotta opettajat ymmärtäisivät sen tuomat hyödyt. Opinnäytetyötä tehdesäni huomasin, että teknologian hyödyntämisestä opetuksen apuvälineenä soittotunneilla ei ole paljoa suomenkielistä kirjallisuutta. Englanninkielistä kirjallisuutta aiheesta löytyy. Tutustuessani aiheita koskevaan kirjallisuuteen tutustuin opetushallituksen ope-

tussuunnitelmien perusteisiin. Nämä auttoivat minua hahmottamaan, mitä meidän pedagogien opetukselta sisällöllisesti vaaditaan. Vuosien 2002 ja 2005 perusteita luettuani ymmärsin musiikkiopistossa saamaani opetusta paremmin. Mielestäni teknologian hyödyntäminen on soitonopettamisen tulevaisuutta.

Trumpetinsoiton ja fyysisen kunnon yhteys toisiinsa vaatii mielestäni lisätutkimuksia, jotta siitä voisi tehdä parempia johtopäätöksiä. Erilaisia perimätietona siirtyneitä opetus- tapoja olisi myös kiinnostavaa tutkia, miksi osa niistä toimii ja miksi osa ei? Oppituntien sisällön rakentamista olisi hyvä tutkia tarkemmin, jotta soitonopettajat tietäisivät kuinka rakentaa soittotunneistaan mielenkiintoisempia oppilaille ja itselleen.

Observointiprosessi vahvisti omia pedagogisia näkemyksiäni ja ammatti-identiteettiäni vahvistui. Haastattelut laittoivat minut pohtimaan omaa pedagogiikkaani. Seuraamani oppituntien ja haastattelujen perusteella uskon omaan opetustapaani ja koen, että panostamalla teknologian käyttöön, oppilaan fyysiseen kuntoon sekä oppituntien monipuoliseen rakenteeseen voin motivoida ja kehittää oppilaitani paremmin.

Pohdin informaation kulkua vanhempien näkökulmasta. Jos itse olisin vanhempi, haluaisin saada opettajalta informaatiota mahdollisimman reaaliajassa. Konserteista informoiminen sähköisesti vähentäisi paperinkulutusta ja konsertti-informaation yhteyteen voisi laittaa ilmoittautumismahdollisuuden lapsen konserttiin.

Urheileminen on oiva tapa päästä irti muusikon arjesta ja samalla panostaa oman kehonsa huoltamiseen. Itse pyrin pitämään kiinni omista urheiluharrastuksistani.

Ammattiopinnoissa ei ole mitään kultaista trumpettipedagogiikan käsikirjaa, josta löytyisi erilaisia opetus- tapoja. Erilaisilla opetustavoilla saadaan vaihtelua opetukseen, jolloin oppilas voi motivoitua harjoitteluun uudella tavalla. Klassista musiikkia opettavista musiikkiopistoista saatu peruspohja soittamiselle on erittäin hyvä, mutta saadaksemme oppilaita vielä parempia sitä tulisi mielestäni monipuolistaa.

Markkinoilla on tarjota erilaisia apuvälineitä eri trumpetinsoiton osa-alueisiin. Joillain välineillä on lääketieteellistä faktapohjaa. Ne kehittävät esimerkiksi käden tai huulien seudun lihaksia. Välineitä voidaan käyttää esimerkiksi ergonomia-ongelmista kärsivän oppilaan tai tapaturmassa olleen kuntouttamisessa. Apuvälineillä voidaan korjata erilaisia soittoon liittyviä ongelmia. Kaikki apuvälineet eivät toimi kaikilla, toimivuus selviää vain

kokeilemalla. Mielestäni apuvälineiden käyttö on oiva lisä soitonopetukseen. Ne saavat oppilaan välillä luopumaan instrumentistaan ja keskittymään soittotekniikkaansa uudella tavalla.

Oppitunteja suunniteltaessa pitää mielestäni ottaa huomioon oppilaan persoonallisuus. Kaikki oppilaat eivät opi samalla tavalla, joten heitä ei mielestäni pitäisi opettaa samantyyppisellä oppituntimallilla. Mielestäni opettajien tulisi miettiä, miten saisimme oppilaalle sellaisen tunteen oppitunnin loputtua, että hän ei malta olla harjoittelematta, kun pääsee musiikkiopistosta kotiin. Vaikka itse pidän kaikenlaisesta uudella tavalla opettamisesta, on hyvä kuitenkin muistaa, että esimerkiksi teknologia ei korvaa kaikkia vanhoja opetustapoja.

Rockway-palvelu on omien kokemuksieni perusteella kattava tarjonnaltaan. Se tarjoaa pääosin populaarimusiikin opetusta. Tarjonnaltaan yhtä hyvää klassisen musiikin opetuspalvelua en ole löytänyt Suomen markkinoilta. Yhdysvalloissa on tarjolla paljon erilaisia virtuaaliopetuspalveluja, mutta niiden tehokas käyttö edellyttää englanninkielen osaamista. Nuorinkin oppilas pystyisi hyödyntämään palveluja omalla äidinkielellään. Pilvipalveluista käytän itse Dropboxia ja Google Drivea. Molemmat vaativat vähän totuttelua, mutta pienen opetteluksen jälkeen ne ovat mielestäni erittäin toimivia. Google tarjoaa mielestäni hiukan paremmat palvelun muokkausmahdollisuudet.

Opinnäytetyössäni en tutkinut hengitysharjoituksia, koska niitä tehtiin seuraamillani oppitunneilla niin vähän, että niiden käytöstä ei voinut tehdä merkittäviä havaintoja. Mielestäni hengitysharjoitukset kuitenkin ovat tärkeä osa trumpetinsoittoa. Puhallinsoittimien opiskelussa on luontevaa tehdä sekä hengitys- että puhallusharjoituksia. Mielestäni opettajan tehtävä on tukea ja auttaa oppilasta hengittämään ja puhaltamaan rennosti ja hallitusti. Mikäli puhaltamisen ja hengityksen kanssa ei suurempia ongelmia, ei mielestäni opetuksessa ole tarpeen puuttua niihin.

Olen itse käyttänyt teknologiaa opetuksessani. Oppilaani yleensä innostuvat, kun käytän teknologiaa opetuksen apuna. Heille on ollut helppoa omaksua teknologiankäyttö soittotunneilla. Fyysisistä harjoitteista eniten ovat innostuneet nuorimmat oppilaani. Heille soitotunnilla käsien pyöritteleminen tai pienet venytykset ovat osoittautuneet hyviksi tavoiksi keskittyä oppituntiin tai purkaa ylimääräistä energiaa. Jos oppilas ei ole keskittynyt kunnolla, olen käyttänyt erilaisia tavallisesta poikkeavia opetustapoja, kuten paperin puhaltamista.

tamista pöydältä tai seinää vasten ja trumpetin soittamista ilman käsiä. Näillä harjoituksilla olen saanut oppilaan uudelleen keskittymään. Erilaisia apuvälineitä olemme kokeilleet oppilaiden kanssa, selvittääksemme mikä apuväline auttaa ketäkin.

Opetusta voi monipuolistaa edellä esitetyn lisäksi lukuisilla eri tavoilla. Tilanteen ja oppilaan tarpeen mukaan voidaan valita esimerkiksi improvisointia, ohjelmiston tekemistä, ryhmätyöskentelyä, orkesteriharjoituksia, soittoleirejä, sivusoittimien hyödyntämistä ja niin edelleen monipuolistamaan soitonopetusta.

Mielestäni soitonopettajan tehtävä on auttaa oppilasta kehittämään itseään muusikkona ja pääsemään hänen omiin tavoitteisiinsa. Tähän päästään parhaiten monipuolistamalla opetusta nykyisestä ja käyttämällä teknologiaa opetuksen tukena. Monipuolisella opetuksella voidaan tarjota erilaisille oppilaille kattava opetustarjonta ja saada heidät innostumaan musiikinopiskelusta.

Lähteet

Anttila, Mikko. 2004. Musiikkiopistopedagogiikan teoriaa ja käytäntöä. Joensuu. Joensuun yliopistonpaino Kasvatustieteiden tiedekunta.

Bauer, William. I. 2014. MUSIC LEARNING TODAY, Digital Pedagogy for Creating, Performing and Responding to Music. United States of America. Oxford University Press.

Espoon musiikkiopisto. 2009. EMON meluntorjuntaohjelma (MTO) ”Pähkinänkuoressa”. Espoon musiikkiopiston julkaisu. <URL:<http://www.emo.fi/easydata/customers/espoo/files/lukujarjestykset/arkisto/kuulo.pdf>>. (Luettu 20.3.2017)

Jordan-Kilki, Päivi, Kauppinen, Eija, Korolainen-Viitasalo, Eeva, Porander, Katarina. 2012. Musiikkipedagogin käsikirja Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Karvinen, Mirva. 2008. Soittoasentoon! Ajatuksia trumpetinsoiton ergonomiasta. Opinnäytetyö. Helsinki. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Kopiosto. 2017. Kopiosto lyhyesti.<URL:http://www.kopiosto.fi/kopiosto/kopiosto/kopiosto_lyhyesti/fi_FI/kopiosto_lyhyesti/>. (Luettu 17.4.2017)

Laine, Henna. 2014. Esikuvat nuoren musiikkiopiskelijan kehityksen tukena. Opinnäytetyö. Turku. Turun ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Lesono. 2017. Lesono-palvelu. <URL:<http://cleac.fi/fi/etusivu/>>.

Matinlassi, Anniina. 2014. ”TÄÄ ON NIIN IHANAN HELLÄ KOHTA” Soitonopiskelu 6-11-vuotiaan lapsen kasvun ja kehityksen tukena. Opinnäytetyö. Oulu. Oulun ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2015. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä. 6.painos. PS-kustannus.

Närhi, Tuija. 2014. Musiikin ja liikunnan integrointi oppimista tukevalla tavalla. Opinnäytetyö. Helsinki. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Nätti, Oili. 2015. ”Oman paikan löytäminen maailmassa” Nuoruus elämänvaiheena. Opinnäytetyö. Ranua. Lapin AMK. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Hoitotyön koulutus-ala.

Opetushallitus 2002. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf>](http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf). (Luettu 29.3.2017)

Opetushallitus 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf>](http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf). (Luettu 29.3.2017)

Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017/Luonnos 15.3.2017. Helsinki: Opetushallitus Saatavilla [www-muodossa](http://www.oph.fi/download/123017_taiteen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017_luonnos_15_3_2017.pdf)

<URL: http://oph.fi/download/181910_tpo_laaja_oppimaara_perustetekstia_luonnos_15.3.2017.pdf/>. (Luettu 20.3.2017)

Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetus-suunnitelman perusteet 2017/Luonnos 15.3.2017. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://oph.fi/download/181911_tpo_yleinen_oppimaara_perustetekstia_luonnos_15.3.2017.pdf/](http://oph.fi/download/181911_tpo_yleinen_oppimaara_perustetekstia_luonnos_15.3.2017.pdf/)>. (Luettu 20.3.2017)

Peltomaa, Miika. 2017. Muusikon kuulo – korvaamaton kumppani. Sibelius Akatemian julkaisu. <URL: <http://www2.siba.fi/harjoittelu/index.php?id=88&la=fi/>>. (Luettu 17.4.2017)

Prohands. 2017. Why prohands?. <URL: <http://prohands.net/Prohands-Music/why/>>. (Luettu 20.3.2017)

Rockway. 2017. Rockway virtuaalimusiikkiopisto. <URL: <https://www.rockway.fi/>>.

Teosto. 2017. Tekijänoikeudet ja musiikki.<URL: <https://www.teosto.fi/teosto/toiminta/tekijanoikeus/>>. (Luettu 17.4.2017)

Tuovila., Annu. 2003. ”Mä soitan ihan omasta ilosta! Pitkittäinen tutkimus 7-13-vuotiaiden lasten musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta. Väitöskirja. Helsinki. Sibelius-Akatemia. Esittävän säveltaiteen ja tutkimuksen tohtorinkoulutusyksikkö.

Viitala, Minna. 2012. Perinteisen ja tietotekniikka-avusteisen musiikin perusteiden oppimisen vertailua. Opinnäytetyö. Helsinki. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Warburton. 2017. P.E.T.E. – Personal Embouchure Training Exerciser. <URL: <http://www.warburton-usa.com/index.php/products/accessories/36-accessories/190-PETE/>>. (Luettu 20.3.2017)

Wikipedia. 2017a. Suomen ensimmäiset tietokoneet. <URL: https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_ensimm%C3%A4iset_tietokoneet/>. (Luettu 17.4.2017)

Wikipedia. 2017b. Älypuhelin.<URL: <https://fi.wikipedia.org/wiki/%C3%84lypuhelin/>>. (Luettu 17.4.2017)

Observointilomake

Observointi:

Opettaja:**Oppilaan taso/ikä:****Päivä-
määrä:**

Aiheet:	KYLLÄ	EI	EKSTRAHUOMIOT
Elektroniikka:			
Hengitysharjoitukset:			
Fyysiset harjoitukset:			
Palautteen anto:			
Erilaiset opetustavat:			
Apuvälineitä:			
Muuta huomioitavaa:			

Kirjoita oppitunnin kulku:ALKU:KESKIVAIHE:LOPPU:KESTO:Ekstrahuomioille lisää tilaa:

